

A MAGYARORSZÁGI ZSIDÓ HITKÖZSÉGEK SZÖVETSÉGÉNEK LAPJA

Rabbiavatás

Ritka és felemelő esemény helyszíne volt a budapesti Hegedűs Gyula utcai zsinagóga: ünnepélyesen rabbivá avatták Hercz Dánielt, az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem (OR-ZSE) végzett hallgatóját. Az avatásról részt vettek a Mazsihisz vezetői, rabbijai, hívei, az OR-ZSE vezetői és tanárai, továbbá tiszteletét tette Moran Birman, a zsidó állam budapesti nagykövethelyettese, valamint Fürjes Zoltán egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkár.

– A zsidósunkat alapvetően két jól értelmezhető módon lehet megélni. Az egyik az, ha az ember Izraelben él, a másik pedig az, ha nem ott él ugyan, de erősen kötődik Izraelhez és a zsidó valláshoz, hagyományhoz. A ma este folyamán Izrael és a diaszpóra úgy kapcsolódik össze, hogy jóm házikáron alkalmából mi is megemlékezünk az Izraelért elesett katonákról, civilekről, majd következik jóm házácmáut, Izrael függetlenségének ünnepe, amely egybeesik Hercz Dániel rabbivá avatásával – és szavakkal köszöntötte az est házigazdája, Darvas István főrabbi a Hegedűs Gyula utcai zsinagóga nagyszámú közönségét.

Balázs Gábor: Egy rabbi soha ne féljen az újtól, ha döntenie kell

A BZSH fenntartásában működő Scheiber-iskola gyerekkórusának előadása után Balázs Gábor, az OR-ZSE rektori feladatakat ellátó általános rektorhelyettese elmondta: zsidó identitásformaként a neológia már csaknem kétszáz éve gazdagítja a magyar kultúrát, és éppen ebben a kétszáz évben olyan jelentős mértékben változott meg a világ, azon belül az emberek világélete és a valláshoz fűződő viszonya, ami összehasonlíthatatlan a korábbi történelmi korok változásával.

A neológának ezzel a megváltozott világgyal kellett folyamatosan szembénöznie – fogalmazott –, hiszen a neológia, miközben az elkötelezettséget hirdeti a zsidó vallás, a hagyományos zsidó közösségi lét iránt, ugyanakkor büszke arra, hogy képes meghallani a változó világ hangját, és képes integrálni a modern társadalomba kulturális és közösségi szempontból is.

Balázs Gábor leszögezte: a neológ rabbiképzésnek mindenkor megvoltak a maga nehézségei: az 1930–40-es években az antiszemitaizmus, majd a soápusztítása, ezt pedig a minden vallást megnyomorító antcionista államszocialista diktatúra követte.

Hozzátette: jelenleg, amikor Magyarország kormánya elkötelezett a zsidó-kereszteny örökség megvétele mellett, és baráti viszonyt ápol Izraelkel, a magyarországi rabbiképzésnek egészen más nehézségekkel kell szembénöznie, mint a múlt században.

Ezek közé tartozik, hogy az OR-ZSE rabbi szakosai sok esetben nem a középiskola elvégzése után, hanem jóval később, már egy beindult, sikeres életpálya folytatása közepekké jelentkeznek a képzésre. Az intézmény számára tehát kihívást jelent, hogy megtalálja a különböző háttérű

Hercz Dániel rabbi és Verő Tamás főrabbi

Fotó: Mazsihisz.hu

hallgatók számára a legmegfelelőbb oktatási formákat és azoknak a tartalmaknak az átadását, amelyek révén igazán jó vallási vezetőkké és rabbikká válhatnak.

Magá Hercz Dániel például természettudományos háttérrel érkezett a rabbiképzőbe – folytatta az általános rektorhelyettes –, így vele évek óta beszélgetnek a mesterséges intelligencia (MI) megjelenéséről, veszélyeiről, kihívásairól, hiszen a judaizmus szempontjából nagy kérdés,

hogy az MI képes lesz-e erkölcsi döntésekkel hozni, elvégne neki – ellentétben a zsidóság írott és szöbeli tanával – nincsen etikai iránytűje.

Nagy kérdés az is, hogy az ember milyen döntéseket enged át az MI-nek, hozhat-e majd valamikor az MI halachikus döntéseket? Kérdés, hogy helyes-e az MI-t rabbinikus tanítások megírásához használni. (Hogy ez mennyire nem elméleti kérdés, azt jól példázza, hogy az előző gondolatokat – mint előadásában elárulta – Balázs Gábor éppen az MI-vel fogalmazta meg...)

A rektorhelyettes a szavait az avandó rabbinak címzve azt mondta: reméli, hogy Hercz Dánielt alaposan sikerült felkészíteni a rá váró szakmai vitákra, és a vitákban a saját álláspontjának határozott képviseletére, elvégre a mai neológ zsidó élet nem vádolható azzal, hogy mindenki mindenben mindig egyetért...

Felhívta az új rabbi figyelmét arra a Talmudban olvasható híres vitára is, amelyben elhangzik: „ez is, meg az is az élő Istennek a szava”. Hiszen az a kérdés, hogy két, egymásnak ellentmondó állítás miképpen származhat az Örökkelvalótól, nemesek a régi korok, de a ma emberét is foglalkoztatja. Majd Balázs Gábor egy chászid rebbét idézte arra is felhívta Hercz Dániel figyelmét, hogy a halachikus igazság nem olyan, mint a matematikai vagy mérnöki igazság, amelyek esetében csak egyetlen megoldás lehet a helyes, hiszen a vallásjogi igazság az emberi értelemtől és észtől függő igazság.

Ez alapján azt kérte az új rabbit: munkájá során ne féljen az újtól, mert ha alaposan tanulmányozott egy vallási kérdést, akkor történjék bármí, neki rabbiként döntenie kell, nem futamodhat meg a döntés elől, még akkor sem, ha véleménye eltér a régebbi korok bőlcseinek álláspontjától.

Radnóti Zoltán: Rabbiként számodra a világ minden talpalatnyi földje imahely

Ezek után három főrabi: Darvas István, Radnóti Zoltán és Verő Tamás állt ki a tóraszkrény elő, hogy fölavassák az előttük megjelent Hercz Dánielt.

78. évf. 8. szám 2023. május 1.
Ijjár 10. 5783

kifejtette – ez a két mondat nagyban befolyásolja vallási és etikai életünket. Ám minden a szentség, minden a szeretet absztrakt, összetett fogalom, amelyet nehéz meghatározni – fűzte hozzá.

A rabbi olyan alapvető kérdéseket járt körül, hogy mit jelent valójában a szentség és a szeretet, s valóban reális elvárást-e, hogy egy másik, tulajdonképpen bármelyik másik embert úgy szeressünk, mint saját magunkat. E kérdések kapcsán különböző rabbik és mesterek tanításait idézte, kitérve arra, hogy több bölcs szerint veszélyhelyzetben a saját életünk előbbre való másoknán.

A szóban forgó fogalmak nehézen összeegyeztethetők – mondta –, hiszen az ember egoista, ezért önmagára összpontosít, másrészről az ember szent, amikor mások érdekében a saját kárára cselekszik. Kiindulópontunk egy önző én, amely a fizikai énél töröklik, de az én – héberül: áni – definíciója kibővíthető a spiritualitás bevonásával, majd egy lépéssel továbblépve, az én-érzékelésünkbe bevonjuk a családunk, később a közösségeink tagjait. Egészen addig, míg a teremtés egészét képesek leszünk bevonni az én definíciójába.

A rabbi úgy fogalmazott: szentnek lenni annyi, mint másokért tenni, ugyanakkor az önértől figyelmen kívül hagyása képtelenség. Egészéges, fejlett énnek kell rendelkeznünk, amely a saját szükségletei biztosítására törekzik, de tennünk kell annak érdekében, hogy ne állunk meg ezen a szinten.

– Azon kell dolgoznunk – hangsúlyozta –, hogy ki tudjuk terjeszteni saját magunkat, s ezáltal minél több embert árunk segítségre lehessünk.

Heisler András: Izrael a szerelmünk és második hazánk

– Tisztá szívűből gratulálok Hercz Dánielnek, a felavatott rabbinknak, kívánok neki sikereket, egészéget pályájához, s kívánom, legyen tehetősége a nagy rabbielődök nyomdokába lépni. Mázsl tov! – kezdte ünnepi beszédét Heisler András. A Mazsihisz elnöke felidézte:

– Édesanyámát és nővérét együtt deportálták Auschwitzba, majd együtt szabadultak 1945 májusában, aztán együük itthon maradt, másikuk emigrált Franciaországba. Levezetek. Rendszeresen, hetente kétszer-háromszor hosszú oldalakon keresztül számláltak be egymásnak a gyerekek születéséről, családjuk sorára. A diaszpórában bolyongva, kétélyeikre mindenket soksor „ott-homról”, azaz Izraelből várták a válaszokat. Menni vagy maradni, ez volt a kérdés, és sokszor minden csak a véletlenben műlt.

Heisler András elmondta: Izrael megalakulása óta a Kelet szellemi központja, ezt éreztük már a múlt század hatvanas éveiben is, amikor először hallottuk az izraeli mezőgazdaság forradalmáról, a mocsarak hősies lecsapolásáról, az innovatív csepegtető öntözésről, vagy éppen a Nobel-díjas izraeli tudósokról.

A fejlődés mára az izraeli high-tech, a korszerű védelmi hadsereg, az egész világ által használt Waze útvonaltervező révén jelzi sok milliárd ember számára, hogy a zsidó állam – ezer gondja és ellentmondása dacára – az innováció fellegvára.

Az elnök leszögezte: a modern Izrael az emberi civilizáció történelmének egyik főszereplőjévé vált. „Nemcsak egy ország, földrajzilag egy vékonyka parti sáv történetéről beszélek, hanem az emberiség történetének áldozatai oldalán a zsidók mint egységes nép állnak szemben a kor kihívásaival” – emelte ki Heisler András.

Hozzátette: Izrael élénk demokrácia, amely magában foglalja és képviseli a gondolatok, meggyőződések, az etnikai hovatartozások és a különböző hitek sokféleségét. Ma a diaszpórában élő zsidókban egyes politikai megnyilvánulások aggodalmat keltenek, de számunkra továbbra is feladat együttműködni az izraeli társadalommal, az izraeli kormánya, a nagykövet úrral a pluralizmus, a befogadás, valamint a béké érdekeiben.

– Izrael továbbra is a szerelmünk marad, második hazánk, amit lélegzetvisszafojtva figyelünk és mindenannyian aggódva szeretünk! – hangsúlyozta a Mazsihisz elnöke.

Végül Hercz Dánielhez szólvá azt mondta: „Az újonnan avatandó rabbinknak azt kívánom, hogy ha leendő köréjében valamelyik ünnepünkön imádkozik, gondoljon arra: a szent szavakat vele egy időben a második hazánkban, Erecben velünk együtt milliók davenlják.”

Fürjes Zoltán: A szeretet nem más, mint a másik javát akarni

Köszöntőbeszédében az egyházi és nemzetiségi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkár elmondta: „Nem először veszék részt rabbiaztáson, így hát nem először érzem azt, hogy van mit tanulunk a zsidó közösségtől.” Fürjes Zoltán ezután kitért a magyar és zsidó nép történelménél közös vonásaira.

– Mindkét nép vándorló, nomád népként kezdté, sokat bolyongtunk, mire megtaláltuk azt a hazát, amit hitünk szerint az Isten rendelt nekünk. Mindkét nép olyan környezetbe csöppent, ahol saját közösséget alkott: a magyarság a nyelvvel, a zsidóság a vallásával tért el meghatározó és jelentős mértékben a környező népektől. Így hát minden két népnek sokat kellett küzdenie a fennmaradásért, s hogy megőrizze szabadságot, függetlenséget – fejtette ki a politikus.

A helyettes államtitkár azt mondta: reformátusként egy zsinagógában a katolikus teológia egyik tanítását szeretné idézni, amely úgy szól, hogy a szeretet nem más, mint a masik javát akarni.

Majd hozzátette: nagy örömmel számára, hogy ma Magyarországon egy református ember egy zsinagógában katolikus tanítást idézhet, hiszen olyan hazában élünk, ahol a hitünket megvallhatjuk, megélhetjük. „Arra kértem a főrabbikat és az új rabbit, hogy közösségeiket segítsék továbbra is a hitük megelésében és tanulásában” – mondta Fürjes Zoltán.

Végül a Talmudot idézte, kiemelte: „Ha a fiadat tanítod, akkor az unokádat is oktasd. Ennek az a legfontosabb üzenete, hogy ha jót és jól tanítunk, akkor a mondanivalónk azokhoz is eljut, akikről nem is tudunk.”

Moran Birman: Izrael nem létezne az országon kívül élő barátai nélkül

A zsidó állam budapesti nagykövethelyettese, Moran Birman beszédeiben így fogalmazott: „A zsidó nép történetéme a túlélésnek és annak a történeténe, hogy miképpen vagyunk képesek élni az esélyeinkkel és a lehetőségeinkkel.”

A mostani 75. évfordulóra utalva köszönetét fejezte ki az egész magyarországi zsidó közösségeknek, külön kiemelve a MERKAZ Héber Nyelvi és Kulturális Központ munkáját abban, hogy segítenek az izraeli kultúrának élénken jelen lenni Magyarországon, hiszen – mondta Moran Birman – Izrael Állam nem létezne és nem virágzhatna az országon kívül élő barátai nélkül.

A nagykövethelyettes szólt országa vezető szerepérol a high-tech iparban, a környezettudatos víz- és hulladéksgazdálkodásban, kitérve arra is, hogy lakosságarányosan náluk a legmagasabb a tudósok és a mérnökök száma, s a világban az egyik legmagasabb a lakosok várható élettartama.

– Nagyon sok okunk van tehát arra, hogy büszkék legyünk a 75 éves Izrael eredményeire, és bizony, büszkék is vagyunk a hazánkra – mondta Moran Birman, aki végezetül mindenkinél boldog ünneplést kívánt a függetlenségi nap alkalmából.

A rabbiavatásról részt vett Kunos Péter, a Mazsihisz-BZSH ügyvezető igazgatója, Fröhlich Róbert országos főrabi, Mester Tamás, a BZSH elnöke, továbbá számos budapesti zsinagógakörzet főrabbija és világi elnöke. Megjelent Grósz Andor és Nőgrádi Péter is, akik a Mazsihisz elnöki tisztségének jelöltjei a közelgő választáson.

Elkötelezetten készülök a neológia és a magyar zsidók érdekeinek képviseletére

Nyíregyházán születem, 1959-ben. Négyen voltunk testvérek, vallásos családban nőttem fel. Szüleim holokausztúttól elűlök, édesanyám két húgával járta meg a haláltábor, édesapám munkaszolgálatos volt. Tőlük tanultam meg, hogy csak az egymásért érzett felelősség és a szolidaritás ereje őrizheti meg az embert a legnehezebb helyzetben is. Az Anna Frank Gimnáziumban érettségiztem, majd a budapesti Eötvös Loránd Tudományegyetem Jogi Karán szereztem doktori diplomát. Budapesten a Hegedűs Gyula utcai zsinagógába jártunk imádkozni, ahol édesapám előjáró volt. Schweitzer József zl. főrabbi úrral szombat délutáni kulturális sálesüdeszeket szerveztünk, amig be nem tiltották azokat. Itt vezettem chupa alá első feleségetem, és ebből a házasságból – immáron Izraelben – két lányom született. Izraelben voltunk, amikor arról értesítettek, hogy sorban hívják be az állambiztonságik azokat a barátainkat, akik a nálunk rendezett szédereken részt vettek. Izraelben a Tel-avivi Egyetem Jogi Karának Nemzetközi Magánjogi Összehasonlító Intézetében dolgoztam kutató munkatársként, később külföldi jogi tanácsadóként. Megtanultam héberül, és katonai szolgálatot is teljesítettem. A rendszerváltást követően tértém viasz Budapestre és alapítottam meg a Nőrádi Ügyvédi Irodát, amelyet azóta vezetek. Tevékenyséemet elsősorban a gazdasági jog területén fejtem ki, de számos zsidó kötődésű és izraeli intézmény jogi képviseletét is ellátjam, és ez rálátást enged a különböző zsidó vonatkozású ügyekre.

Második alkalommal Pikler Katalinnal álltam esküvői baldachin alá a Frankel Leó úti zsinagógában, ahol később harmadik lányunk bát micváját és fiunk bár micváját ünnepeltük.

Öröm és megtiszteltetés számomra, hogy a Frankel Leó úti zsinagóga közössége Mazsihisz- és BZSH-küldöttnek, majd a Mazsihisz és a BZSH elnökének javasolt. Amennyiben bizalmat kapok, díjazás nélkül vállalom a feladatot. Elkötelezetten készülök a neológ vallási közösség és a magyar zsidók érdekeinek képviseletére. A neológiának ma rengeteg kihívással kell szembenéznie. A

világ mindenütt probléma a vallásgyakorlás elhagyása, a templomjárók számának csökkenése. A neológia számára létkérdés a vallási törvények és hagyományok megőrzése, a közösségek megerősítése. Rabbijaink a vallási élet letéteményesei. A Mazsihisz elnökének felelőssége a hitélet és a vallásgyakorlás feltételeinek biztosítása, a taghitkötések autonómiajának tiszteletben tartásával. Aki ma zsidó közéleti szerepet vállal, annak nem lehet fontosabb kötelezettsége, mint a neológián belüli konfliktusok elsimítása és a béké megeremítése. Nélkülöhetetlennek tartom a Mazsihisz és taghitkötései, valamint az egyéb zsidó vallási közösségek közötti partneri viszony erősítését, a tolerancia és az egymás iránti kölcsönös tisztelet és megbecsülés jegyében. A Mazsihisz elnökének közösségeképzőnek kell lennie, és integráló szerepet kell betöltenie.

A Mazsihisz a magyarországi zsidóság legát fogóbb ernyőszervezete, és ezért a vallási élet és a zsidó kultúra tekintetében is a legnagyobb a felelőssége. A Mazsihisz a magyar zsidóság alapvető intézményeinek fenntartója. Oktatási és egészségügyi infrastruktúrat működtet; temetők, iskolák, egészségügyi és szociális intézményeket tartoznak az egész alá, és természetesen a hitélet különböző színhelyei: a zsinagógák, imatermek a fővárosban és vidéken. Intézményeink fenntartása és fejlesztése alapvető szükséges. Elemei érdek a hitéleti munkában részt vevő munkatársak biztonsága és jölléte. Elengedhetetlen az erőforrásaink védelme és esetleges növelése. Kulcsfontosságú az állami szervekkel való háborútlan és haladó szellemisége együttműködés. Az állam és az egyház közötti megállapodásokat tiszteletben kell tartani. A vallásgyakorlás feltételeinek biztosításával összefüggő kérdésekben, valamint humanitárius, kulturális ügyekben keresni kell a további együttműködés lehetőségét. A Mazsihisz elnökének feladata a Mazsihisz és az állam közötti együttműködés előmozdítása, a kölcsönös tisztelet és megbecsülés alapján.

Dr. Nőgrádi Péter Mazsihisz-küldött, Mazsihisz elnökjelölt

Moshe Stern főkántor emlékére

Mindig vonzódtam a zsidó liturgiához. Az ima Isten szeretetéhez visz közelebb, s a sok évszázados szövegre komponált, a zsidó lelkiséget tükröző dallamvilág az áhítat misztériumának másik komponense.

Gyerkekromban a budapesti Kazinczy utcai ortodox főtemplomban a tragikus sorsú Fisch főkántort hallgattam. Középiskolásként a Nagy Fuvaros utcai zsinagóga zenevirtuózának, Stern Lászlónak imádkozásában gyönyörködtem, aki méltatlanul elfelejtett alakja az elmúlt öt évtized egyetemes zsidó zenekultúrájának. Szomorútány, hogy az egykor körülrajongott, zseniális kántor hangját egyetlen lemezet őrizte meg. Vajon miért? Most testvére az egykor orsós felvételt digitális módon tette az utókor részévé.

Az elmúlt száz esztendőben a magyarországi kántorok měltan szereztek világhírnevet. Átéreztek, hogy a kántor nem más, mint sliach cibur, azaz a közösség kündötte, alázatot követő szolgálat. Josele Rosenblatt, Quartin vagy Lieneczki, Bornstein vagy Ábrahámsohn Manó az előimádkozó tiszttét a művészeti rangjára emelte. Napjaink legnagyobbjai közül hadd említsem meg az előadásban és kultúrálisan is sugárzó Náftáli Herstik, a Miskolc környéki hagyományokat még jól ismerő, briáliás előadó Jákov Motzent, vagy az operairodalomban is maradandót alkotó, csoda tehetségű Sándor Gyurit. Előadásmódjukat, zenei szöveginterpretációjukat a tradicionális dallam tisztele és a magasan kvalifikált zenei képzettség szimbiozisa jellemzi. Szerte a világban a mai napig érzékelhető hatásuk mind a nívós istentisztelek hangulatán, mind a pódiumra komponált, nagyzenekari kísérettel előadott ún. „bravúrszámokon”.

E nemes hagyomány méltó örököse, világszerte elismert művészé Moshe Stern, a Jeruzsálemben élő

főkántor, a bevezetőben említett Stern László öccse. Nagy múltú kántorsalád sarja. Csodagyerekként tűnt fel. Édesapja, aki majd öt évtizeden keresztül volt elismert cházán Budapesten, irányította első lepítéit. Már akkor nyilvánvalóvá vált rendkívüli zenei tehetsége, a cházánut iránti fogékonyさ, művészeli előadó képessége. Gyermekként élte át a soát. A felszabadulás után családjá-

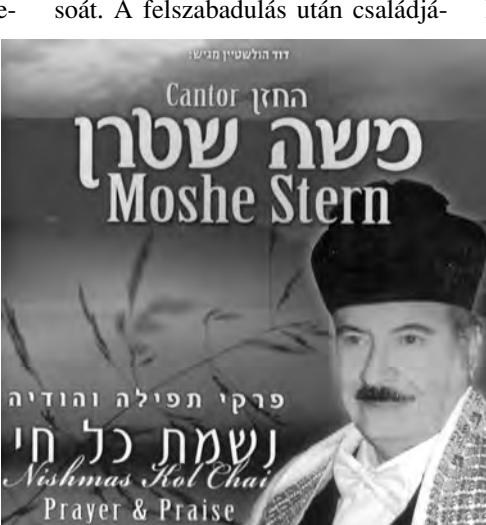
mű pontos zenei értelmezése, koronális hangjainak fensége minden lenyűgözte, lenyűgözi hallgatóit.

Tizenhat esztendővel ezelőtt a Haim Wiener vezette The American Society For Advancement of Cantorial Arts küldöttsége Budapesten vendégszerepelt. A kántordegáció tagja volt az azóta már elhunyt Gigli-növendék Louis Danto, a népszerű amerikai rádió- és televíziósztár, a briliáns hangú Los Angeles-i cházán, Pinchász Rabinovitz. Eljött a magyar fővárosba az arany hangú montréali David Bagley és a Cáháj bársong-bariton hangú főkántora, Ári Braun és... És Moshe Stern.

Magyarországi koncertsorozatuk egyik előadására meghívítam az akkori államelnököt, a parlamenti elnököt, a miniszterelnököt, a kormány tagjait, parlamenti képviselőket, a diplomáciai testületek reprezentánsait, az egyházak püspökeit, a Tudományos Akadémia elnökét, a szellemi élet kiválóságait. A díszvendégek kívül mintegy ötezren hallgattak a kántorművész nagyjait, akik a zene, a cházánut erejével eltérő gondolkodású emberekkel ismerték és szerették meg a zsidó lelkületet.

Amikor Moshe énekelt, megremegtek a falak s a lelek. Amikor a kállói rebbe dalát, a Szól a kákas márt adta elő, szem nem maradt szárazon. Felejthetetlen, életre szóló emlék volt. A Nagy Fuvarosban néhány nappal azelőtt adott emlékkoncertjét a Magyar Televízió is rögzítette, sőt látottuk az Utódok reménységeiben.

A most elhunyt énekest a legtényesebb zenetörténetről, Akiva Zimmerman szavaival s méltatásával gyászoljuk: „Moshe Stern a világ zeneszerető közvéleményének népszerű személyisége. Megérdekelten, mert ő minden idők egyik legnagyobb kántora pulpitusa örökli.

val együtt alijázott Izraelbe. A jeruzsálemi jesivaévek után zenekonzervatóriumot végzett, ahol művészete kiteljesedett, és a bibliai atmosféra világában csillaga egyre magasabba emelkedett. Húszévesen a rechovotai Központi Zsinagógába invitálják, majd az újonnan avatott Héjchál Slomo főkántora lett. Öt esztendővel később Johannesburgot hódítja meg. A következő állomás az Egyesült Államok egyik legtekintélyesebb és legnagyobb közössége: a Borough Parkban lévő Béth El zsinagóga. Itt mintegy tíz esztendőn keresztül imádkozik elő. Moshe Koussewitzky, minden idők egyik legnagyobb kántora pulpitusa örökli.

Nincs a fejlett világnak olyan országa, ahol zsinagógában vagy koncerteremben ne mutatta volna be egyedülálló művészetét. Csodálatos tenorja, hangjának fénye, az előadott

Schöner Alfréd főrabbi

Körzeti Kitekintő

Pécs

Peszách az első helyen áll a zarándokünnepek sorában. minden esztendőben szokás nálunk, hogy a széderestét a hitközség tagjai együtt ünneplik meg. Idén a vendégekkel közösen meghallgattuk Schönberger András főrabbi felolvasásában a Haggadát, valamint a rabbinak a szöveghez kapcsolt magyarázatait. Az előírásoknak megfelelően fogyasztottunk a szédertál ételeiből, valamint megittuk a kötelező négy pohár bort. A vacsora utáni imák elhangzását követően a hitközség kórusa ünnepi dalokat énekelt. Az est további részét a jelenlevők beszélgetéssel töltötték el.

Mitzki Erzsébet

Miskolc

A hitközség újraválasztott elnöke, Deutsch Miklós az előtte álló időszakban elsősorban a felújításokra és a közösségszervező munkára szereprene koncentrálni. Nagy álma, hogy a rituális fürdő mellett a Kazinczy utcai zsinagóga renoválásához is támogatást szerezzen – írja a Boon.hu.

– Először 2021 májusától két évig töltöttem be az elnöki pozíciót. Március végén, mivel az első ciklus lezárult, új választást írtak ki. A jelenlegi ciklus azonban már négyéves, és a vezetőség, valamint a közösség biztatására dupla annyi időre vállaltam el újra ezt a szép feladatot – mondta Deutsch Miklós, a Miskolci Zsidó Hitközség újraválasztott elnöke a portálnak.

Kifejtette: „A hitközség tagjai egy fő kivitelével majdnem teljes létszámban megjelentek a szavazáson. Ez számomra azt támasztották alá, hogy nagyon várják már, hogy belevágunk az előttünk álló ciklusba, és nagy felhatalmazást kapott a vezetőség. Az egész országban ebben az időszakban folyt a zsidó hitközségekben az elnökválasztás. A most megválasztott elnökök fogják képviselni a közösségeket Budapesten, a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségében.”

Deutsch Miklós azt nyilatkozta:

– Legnagyobb tervem a jövőre nézve, hogy kieszközöljem a miskolci zsinagóga felújítását. Legalábbis szeretnék, ha ebben a kérdésben mielőbb előrelépést történne. A zsinagóga jobb oldalán, az udvaron található rituális fürdőnk, a mikve felújításához pedig 40 millió forintos támogatást kaptunk a magyar kormánytól. Így annak tavassal el tudjuk kezdeni a munkálatait, amelyek reményeink szerint egy éven belül befejeződhetnek. Mindemellett fontos feladatom a hitközség tagságának összetartása és a toborzás. Továbbá hogy minden melegen az a tíz zsidó férfi, aki lehetővé teszik, hogy a vallási előírásainknak megfelelően, együtt tudjunk imádkozni.

(A teljes cikket a <https://www.boon.hu/helyi-kozelet/2023/04/megvan-hogyi-lett-a-zsido-hitkozseg-miskolci-elnoke-oldalon-olvashatjaku>.)

Újpest
Ebben az évben is közösen emlékeztünk meg az Egyiptomból való kivonulásról. A templomkörzetben zajló istentisztelet után elkezdődött az első szédereste az Újpesti Otthonban. Az ünnepi vacsorát jó hangulatban, imádkozva, énekelve, beszélgetve együtt fogyasztották el az idősek otthonának lakói az Israel Sela Otthon lakóival, a WIZO egyesület és az Újpesti Önkormányzat meghívott vendégeivel. Az este szertartását Szerdőcz Ervin főrabbi vezette le.

S. Tóth Judit szociális munkás

Stern Robiról

Moshe Stern nekem Stern Robi marad, mivel osztálytársak voltunk az ortodox elemiben. De ez még semmi. Együtt is énekeltünk a Kazinczy gyerekkörusában Speiser Márton betanításában, persze a szólista ő volt.

Fisch József kántor után Robinak volt a legszebb hangja. Az általános elvégzését követően államosították az iskolákat, akkor elszakadtunk egymástól, 50-ben elhagyta az országot, én az állami iskolát a Zsidó Gimnáziumra cseréltem.

Több mint fél század után – ezalatt semmilyen kapcsolatunk nem volt – a Nagy Fuvarosban láttam viszont a világ egyik legjobb kántorát, aki akkorra már Moshe Stern néven szerepelt.

A szünetben odamentem hozzá, vajon emlékszik-e egykor osztálytársára.

– Megismersz? – kérdeztem.

– Hogyan, te vagy a Köszenbaum Péter.

Nem értem, alig tudtam szólni a meglepetéstől. Azóta (halála óta) alig jövök le a YouTube-ról, csak hallatom és nézem. És újra ott vagyok a Dob utca 35.-ben, a második emeleti osztályteremben. És persze a Kazinczyban is. Ott elől. A lépcsők mellett.

Es hallom a hívek egyikét: ebből a fiúból kántor lesz.

kápé

Jichák Hercog izraeli államelnök beszéde a varsói gettófelkelés évfordulóján

Nyolevan éve ezen a napon, 1943. április 19-én a varsói gettó egyik zsidó lakosa, akihez neve a mai napig ismeretlen, a következő írta naplójába: „Hármásával járunk, ráléünk a macskakövekre, amelyeken ezen az úton 300 ezer zsidó taposott. Itt a vég” – írta. „Az út vége. Nyugodtan kiszámolom: most 14 óra van. Nézem a tiszta áprilisi eget. Ha beesteleddet, Treblinkába visznek minket. Mire megvirrad, már nem fogok élni. Szimpla kalkuláció: most látom utoljára a kék eget a felhők között.” Ma, pontosan nyolc évtizeddel a később, erre a névű zsidóra gondolok. Az eget nézem, mint ő. Ugyanaz a felhős áprilisi égbolt. És a fájdalom a szívembe hatol.

Jeruzsálemből jöttem ma ide, a szabad, szuverén, zsidó és demokratikus Izrael Állam örökök fővárosából. Idejöttettem, és velem – velünk – itt vannak egész családok, egész közösségek fiai és lányai, aikik a pezzgő zsidó életet, az évezredes történelem, a lengyel zsidóság gazdag és virágzó civilizációjának szimbólumai voltak, és továbbra is azok; a hatalmas bátorosság szimbólumaként állnak természetesen a gettóban, táborokban és erődökben, mindenütt, minden és minden módon a szörnyű holokauszt mészárlása során, amely a második világháború alatt ért bennünket. Idejöttünk, nyolcvan esztendővel azután, hogy kitört a varsói gettófelkelés, a hősiesség jelképe, az emberiség legsötétebb órájában.

Itt, ezen a helyen, ahol összegyülvünk, állt a szűk, de nyüzsgő, élettel teli gettó. A közelben volt a gyűjtőpont, vagyis az Umschlagplatz. Ott pecsételődött meg 300 ezer lengyel zsidó sorsa: gyerekek, idősek, nők és férfiak, aiket a treblinkai haláltáborba deportáltak. Amikor becsukom a szemem, látom a lázadás bátor harcosait, a Zsidó Harci Szervezet és a Zsidó Katonai Unió tagjait, azt a néhány százal lelket, aikik szembeszálltak az öket megsemmisíteni akár, a gettó meghorhamozó több ezer néci katonával. Egy fiatal lengyel zsidó csoport eltökélte volt szembenézni a nácik kiképzett, szörnyeteg és állig felfegyverzett elnyomó erőivel, aikik ajtóról ajtora, házról házra törtek be egy ördögi és felhofoghatlan zsidóvadászat során, melyben rájuk egyetlen sors – a halál és a megsemmisítés – várt. Tele voltak hittel és reménnyel, erejüköt abból a hősi sorozatból merítve, amely szálként húzódik végig a zsidó történelmen, Dávid király bátor embereitől a Maszada, Bar Kochba és a makkabeusok harcosaiig. Harcoltak, az esélyek ellenére. A házszámon, a csatornákból, a legményebb pincékből, az utcákon és az udvarokon, omladozó falak mögül, lángba boruló szobákban. És győztek.

„Nem volt esélyünk a győzelemre a csatában” – emlékezett vissza Zivia Lubetkin, egy nő, akit egész életében csodáltam, a Zsidó Harci Szervezet vezetőségének tagja, a lázadás egyik hősnője, aikik a Zsidó Harci Szervezet héber rövidítéséről elnevezett unokája. Ejál ma itt van velünk. „Egyértelmű volt számunkra, hogy nincs esélyünk a győzelemre, a szó normál értelmében. De tudtuk, hogy a nap végén győztesen kerülünk ki. Mi voltunk a gyengék. De az erőnk abban rejlett, hogy hittünk az igazságban. Hittünk az emberiségen. Zivia Lubetkinnek és társainak igazuk volt, duplán is. A varsói gettófelkelés harcosainak többsége nem élte túl. De az ő szelle-

Frank-Walter Steinmeier, Andrzej Duda és Jichák Hercog

A varsói gettófelkelés emlékműve előtt

mük, a lelkük győzött itt, ezen a hős testvéreink vérével megszenetalt talajon.

Ki hős? Ez a zsidó lét egyik alapkérdése. Itt a válasz egyértelmű. Ők voltak a hősök. Nemcsak nállunk, hanem egész Európában. A könnyek nyomában, a mészárlás mélyén, a gettók börtönében és a megsemmisítés táboraiiban – a pokol mind a kilenc körében. Egy széteső világban, a halál árnyékában, a megalázatás, az éhínség és a kényszerűmunka körülmenyei közzött, a gettókban, a halálgyörökben, a halálvonatokon, a gázkamrákban és a krematóriumokban, a koncentrációs táborokkal és a megsemmisítő táborokkal szembenülve sikerült nekik, anyáknak, apáknak, gyereknek, nagyapának és nagymamáknak megőrizni az emberi erkölcsöt, a kölcsönös felelősséget, a hitet és az alapvető emberséget. És az emberiség szerezetét. Kitartottak a legalapvetőbb zsidó imperatívusz mellett: „Szeress felebarátodat, mint saját magadat.” Nem voltak egyedi. A nácik és buntásaiak eleni hősiessé csatában minden or-

órákban, a csatornák és a fullasztó pincék bázében, a fegyver- és harckocsicsöveket bámulva valaki azt súgta volna a fulükbe, hogy nyolcvan év múlva mi – Lengyelország, Izrael és Németország elnökei – itt állunk majd és tisztelegünk hősiességgel előtt, és közösen esküszünk örök eskü szent emlékükre, egy eskü egyetlen központi üzenettel: Soha többé!

Frank-Walter Steinmeier német elnök beszédében bocsánatot kérte a zsidók részére, a szabadságért harcoltak. Sajnos nem a szabadon élésért, hanem a saját sorsuk feletti szabadságért. Példaként szolgálnak az Izrael határait őrző izraeli katonák és a lengyelek számára, aikik Lengyelország határait őrzik.

Az elnökök később a varsói Nozyk zsinagógába mentek, és részt vettek a Lengyel–Izraeli Ifjúsági Szimfonikus Zenekar esti koncertjén, írta meg az *ujkelet.live*.

Szágban ott voltak a Világ Igazai és a helyi ellenállási mozgalmak tagjai, köztük természetesen itt, Lengyelországban a lengyel Világ Igazai és a lengyel földalatti mozgalom tagjai, aikik életüket kockáztatták, és úgy döntötték, nem maradnak tétlenek.

Itt állnak ezekben a szent pillanatokban egy olyan helyen, ahol népünk egész ágait levágta, elpusztította, megkínzották és kiirtották. Egy olyan helyen, ahol a zsidó remény és hit olyan kihívásokkal nézett szembe, amelyeket az emberriség nem ismert. És nem tudom nem elképzelni népem leányait és fiait, kik egymást szerették, életükben kedvelték, a halálban sem válthatnak el (Sámuel II 1:23). Elképzelém, mit mondta volna, mit gondoltak volna, ha azokban a sötét-

Eddig sosem látott fotók kerültek elő a varsói gettófelkelésről

A most felfedezett 21 fényképet titokban készítette egy tűzoltó, akit a felégetett gettó tüzeinek megfélezésére vezényeltek ki.

Az 1943-as varsói gettófelkelésről készült, eddig nem publikált fényképeket tette közzé a POLIN: A lengyel zsidók történetének múzeuma, számos be a Times of Israel nyomán a *Kibic*. A képeket egy lengyel tűzoltó titokban készítette, miközben a német erők felgyújtották a zsidó gettó, és a fotós fia nemrég fedezte fel őket egy családtag padlásán.

„Az a kép, ahogy ezeket az embereket kihúzzák [a bunkerekből], életem végéig velem marad” – írta naplójában Zbigniew Leszek Grzywaczewski a fotókról, amelyeket 23 éves tűzoltóként készített.

A felkelés, a zsidók legnagyobb ellenállási akciója a náci rezsim ellen a holokauszt idején 1943. április 19-től (peszach előestéje) május 16-ig tartott. Mindezben 50 ezer zsidó bunkerekben rejtőzött, a zsidó harcosok heteken át feltartóztatták Európa leghatalmasabb hadsereget, hogy megakadályozzák, hogy a német erők deportálják a gettó megmaradt lakóit.

A legalább 700 zsidó harcossal és több mint 7000 zsidó áldozattal a varsói gettófelkelés volt az első jelentős városi ellenállás a német megszállással szemben Európában. Az egy hónapig tartó felkelés után 42 ezer zsidót szállítottak koncentrációs és haláltáborokba.

Grzywaczewski fotói a felkelés utóhatásairól az egyedi ismert fényképeket, amelyeket nem a német elkövetők készítettek. A fia új felfedezése előtt néhány fotóját már ismerték a történészek, de a padlásban talált lelet tucatnyi új kép negatívját tartalmazza.

„Az arcuk [...] zavart, hiányzó tekintettel. [...] az éhségtől és a megdöbbenéstől tártorgó, mocskos, rongyos alakok” – írta Grzywaczewski.

Tömegesen agyonlöttek; a még élők a már megsemmisítettek teste fölött borulnak” – jegyezte fel naplójában a tűzoltó.

Az új képek véletlenül kerültek elő, amikor a fia, Maciej Grzywaczewski segített a varsói POLIN Múzeumnak egy apja fotóból rendezett kiállítás előkészítésében. Az egyik dobozban 48 háborús fotó negatívját találta meg. 33 a gettó ábrázolja, közülük 21-et még soha nem publikáltak.

Az összes eddig kiadatlan képet áprilisban mutatják be a felkelés 80. évfordulójára alkalmából a POLIN Múzeum *Körülöttünk tűzenger: a zsidó civilek sorsa a varsói gettófelkelés idején* című időszaki kiállításán.

Zbigniew Leszek Grzywaczewski amatőr fotósként 1941-ben csatlakozott a varsói tűzoltósághoz, amely a megszállás alatt többnyire a gettó kívüli „árja Varsóban” működött. A zsidó felkelés leverésére indított akció azonban arra készítette a németeket, hogy a tűzoltóbrigad bízzák meg azzal, hogy akadályozza meg a gettó belüli tüzek átterjedését a város „árja” részeire.

A németek egy hónapig tartott, a gettó lángszórókkal történő elpusztítására irányuló hadművelete során Grzywaczewski a feladatak végrehajtása között titokban fényképeket készített.

„A negatívok megtalálása olyan, mintha elérnék a forrást, az első eredeti felvételt, amely tartalmazza az összes képkockát, és utal arra a sorrendre, amelyben készültek” – nyilatkozta Marta Dziewulska, a POLIN szóvivője.

„Olyan képeket láthatunk a felkelésről, amelyeket korábban még soha, vagy új részleteket és a képkockákna nyomatokból kivágott töredékeit fedezhetjük fel. Ugyanilyen fontos a szerzőjük története és a kontextus, amelyben készültek” – mondta Dziewulska.

1942 nyara előtt több mint 400 ezer zsidót tartottak fogva Európa legnagyobb gettójában. Miután akkor lakónak nagy részét a treblinkai haláltáborba deportálták, a varsói gettó ellenálló csoportjai összefogtak, hogy fegyvereiket gyűjtsejnek és megtérvezzék a megmaradt lakosok védelmét. A harcosok tudtak, hogy nincs esélyük a győzelemre, de – az elsődleges források szerint – a szemszálás a náccal a zsidó becsület kérdése volt.

Grzywaczewski naplójában dokumentálta a parázsló gettóban való egy hónapos működésének tapasztalatait. Bár ott nem hivatkozott titkos fotóira, a fia által feltárt negatívok tanúsodnak a felkelés utóhatásainak leírásairól.

„Tudtuk, hogy tűzoltóként [apánk] segített a gettőtüzek oltásában, mint ahogyan azt is tudtuk, hogy részt vett a varsói felkelésben, és akkor megsebesült” – mondta Maciej Grzywaczewski, aki Lengyelország szovjet ellenőrzése elleni aktivizmusáról ismert.

„Apám azonban nem beszélt [a felkelésről], ahogyan azt sem mondta el nekünk, hogy a [földalatti] Honi Hadseregen szolgált. Azt hiszem, ez biztosan kérdezés volt a kommunista korszakban” – mondta Grzywaczewski.

Több mint egy évet a zsidók lázadása után, 1944 augusztusában a megszállt Varsó is felkelt a németek ellen. Grzywaczewski apja egyike volt azon tűzoltóknak, aikik 63 napon át küzdöttek a város felszabadításáért. A felkelésre válaszul a német erők több mint 150 ezer lengyel civilt gyilkoltak meg tömeges kivégzések során, míg a harcokban 16 ezer ellenállót öltek meg.

Megkezdődött a varsói gettó múzeumának építése

Történelmi iratokat és emléktárgyakat tartalmazó időkapszulát helyezték el Piotr Glinski lengyel kormányfőhelyettes, kulturális és örökségvédelmi miniszter jelenlétében a varsói gettó múzeumának kertjében, ezzel jelképesen megkezdődött az új székház építése.

A 2018-ban megalapított intézmény székházává az egykori gettó területén található épületegyüttest alakítják át, ahol a második világháború első éveiben gyermekkórház működött. A komplexum a varsói gettó azon kevés épületei közé tartozik, amelyek megmaradtak a háborúban.

Piotr Glinski az ünnepségen rátámasztott: a időkapszulát az 1943-as gettófelkelés kitörésének 80. évfordulója előestéjén helyezik el. A felkelés bebizonyította, hogy az ember „a legtragikusabb körülmenyek között is megőrizheti az emberiesség legmagasabb fokát”, szembenzegülhet a gonoszzal – jelentette ki a kormányfőhelyettes.

Ebben az értelemben a gettófelkelés győztes volt, és az izraeli identitás alapját képezi, amint a

lengyel felkelések a lengyel identitás alapját adják – tette hozzá.

Az időkapszulában Piotr Glinski a második világháború lengyel ellenállást jelképező, Harcoló Lengyelország elnevezésű jelvényt helyezte el, amely a gettófelkelőknek nyújtott lengyel segítségre utal, valamint arra, hogy a helyszínen az 1944-es varsói felkelés idején is kórház működött, a lengyel felkelőket ápolták ott.

Az elhelyezett emléktárgyak között van Jizchak Katzenelson Auschwitzban elhunyt lengyelországi költő Ének a kiirtott zsidó népről című poémájának lengyel nyelvű kiadása. A mű magyarul is megjelent Halasi Zoltán fordításában.

Albert Stankowski, a múzeum igazgatója bejelentette, hogy az új székház három év múlva fog megnyílni.

Malgorzata Naimska, a múzeum programtanácsának elnökhelyettese kiemelte: az intézmény megalapítása óta széles körű kiadói, tudományos és művelődési tevékenységet folytat, ismereteket terjeszt a varsói gettóról, valamint a németek által

megszállt Lengyelország területén működő más gettókról is.

Az egykori varsói gettó területén 2014 októberében már átadták a Lengyel Zsidóság Történeti Múzeumának (POLIN) több mint 4000 négyzetméteres kiállítási területű épületét is.

A varsói gettó a németek 1940-ben hozták létre, mintegy félmillió lakosának 80 százalékát 1942 júliusába és szeptemberre között a treblinkai haláltáborban meggyilkolták. A gettóban mintegy 60 ezer zsidó maradt, a németek 1943. április 19-ére terveztek a városnegyed végső felszámolásának elindítását.

Ezt megelőzően a gettóban felkelés tört ki, amelyben mintegy 14 ezren vesztették életüket, a városrészt pedig a németek földig rombolták. A varsói gettó összes áldozatának számát mintegy 400 ezerre becsülik.

A mostani évfordulós meglemlékezésekben Varsóban Jichák Hercog izraeli és Frank-Walter Steinmeier német elnök vett részt. (Lucie Szymowska/MTI)

„Nem minden áldozat volt zsidó, de minden zsidó áldozat volt”

Az idei Élet Menete egy nehéz időszakban

Újra, ismét Élet Menete, a 19.

Koltói Anna tér...

Színpad, sajtóemelvény, kivetítő, a túlélők számára székek, valamint elektromos kisautók az emlékező program és a záró helyszín, a Bethlen téri munkaszolgálatos emlékmű közötti úton.

A több ezer ember biztonságáról megnyugtatóan intézkedtek. Kis zászlókat, a túlélőknek egy-egy szál virágot az alapítvány önkéntesei osztottak, akik a menet élén vonultak, irányítva az embertömeget.

Az eseményt megelőző mintegy fél óra a Hamsa zenekaré volt: a Kuna testvérek (Valéria, Kata, Gyula, Bence, Márton) és Somos András hat izraeli és jiddis számot játszottak, énekeltek, gyakran bevonva a hallgatóságot is. Közben a színpad felett folyamatosan és a kivetítőn is Ritter Doron és Renkő

Mária fotóművészek képei voltak láthatók.

Elsőként Gordon Gábor, az Élet Menete Alapítvány első embere köszöntötte a megjelenteket, közöttük Katharina von Schnurbein, az Európai Bizottság antiszemizmus elleni küzdelemről felelős koordinátorát; Jákó Hádász-Hándelszmant és David Pressmant, Izrael Állam és az Egyesült Államok nagykövetét; valamint a többi követség képviselőit.

Méltatta a kiindulási pont fontosságát, ahol Dán Reisinger izraeli grafikusművésznek a munkaszolgálatosok emlékére emelt alkotása található, valamint a menet végállomását, a Bethlen téri munkaszolgálatos-emlékművet, mivel e kettő demonstrálja azt, amiről az ez évi menet szól.

Gordon Gábor felkonferálta Varga Máté és Pécsi Tibor összeállítását a munkaszolgálatról, majd a színpadon Csuja Imre színész

A Fiumei úton a Bethlen tér felé

Az amerikai nagykövet kavicsot helyez el a Bethlen téri emlékműnél

Fotó: Szentgyörgyi Ákos

A színpadra most a külföldi vendégeket és a nagyköveteket szólították. Elsőként Katharina von Schnurbein kiemelte:

Mert az antiszemizmus erősödik. Itt, Budapesten a zsidó élet pezseg, a közösség sokszínű és aktív. És mégis: 10 magyar zsidó közül 8 mondja azt, hogy az antiszemizmus problémát jelent. (...) Nem minden áldozat volt zsidó, de minden zsidó áldozat volt – idézte a szónok Primo Levit.

David Pressman beszédében hangsúlyozta:

Amikor emlékezünk, olyan emberek történetét is el kell mesélnünk, mint Gotha lakóiét – olyan szem-

zsidó szomszédok soha nem térnek vissza. Tudjuk, hogy a holokauszt nem valósulhatott volna meg a gáz-kamrákat és őrtornyokat kezelő hőhérok aljas gyűlölete nélkül. De az olyan városok lakóinak cinkos paszszivitása nélkül sem törtéhetett volna meg, mint Gotha. Ezek az emberek meggyőzték magukat arról, hogy nem tudnak semmiről, vagy hogy nem tehetnek semmit.

Jákó Hádász-Hándelszman nagyon fontosnak tartotta a túlélők történeteinek meghallgatását és életben tartását a jövő generációi számára. Ezek a túlélők jelentik az egyetlen elő kapcsot a múlttal, és hamarosan nem lesz közvetlen bizonyítékunk a történtekről – mondta.

Ezt követően Verő Tamás főrabbija megfűjta a sófárt, elindult a menet. Útközben a Rottenbiller utcai felüjjárón zászlót tartó fiatalok voltak, az István utca sarkán, majd kicsit távolabbi apró emelvényeken állva Gál Magdolna és Elekes Sára fuvolán és klarinéton játszott, majd Csige Alma és Sarusi-Kis Balázs hangja töltötte be a környéket. A fiatalok a Lauder Javne és a Radnóti gimnázium diákjai.

A Bethlen téri zsinagóga előtti szakaszon az önkéntesek kavicsokat osztottak a menet résztvevőinek, amelyeket a munkaszolgálatosok emlékműve bejáratánál álló pultra tehetettek.

gáljuli

Verő Tamás az Élet Menete főrabbija (is)

Katharina von Schnurbein: Nem minden áldozat volt zsidó, de minden zsidó áldozat volt.

David Pressman: Bűnösök voltak azok is, akik hallgattak.

Jákó Hádász-Hándelszman: Hallgassuk meg a túlélőket, és örökítsük meg történeteiket a jövő generációinak.

Kiindulópont: Reisinger munkaszolgálatosokat ábrázoló emlékműve

IZRAELI SZÍNES

A Kaláka együttes fellépésével rendeztek magyar pikniket Tel-Avivban

Első alkalommal lépett fel a Kaláka együttes Izraelben, a Tel-Avivban tartott magyar pikniken. A nagykövetség a koncert mellett kézműves foglalkozásokkal, Barcza Gergely és barátai zenekari kíséretével táncházzal és a magyar konyha különlegességeivel várt az izraeliek.

A március 15-i megemlékezés keretében meghirdetett rendezvényre több százan látogattak el, elsősorban magyar ajkúak, főként fiatal családok Izrael egész területéről.

Az egybegyűlteket Benkő Levente nagykövet és West Judit, az izraeli magyar iskolákat működtető Efrájim Kishont Alapítvány elnöke köszöntötte.

A Kaláka együttes nagy sikerű koncertjén Petőfi Sándor-versek feldolgozását is bemutatták a költő születésének kétszázadik évfordulóján. (Shiri Zsuzsa/MTI)

A Kaláka együttes 2020-ban

Fotó: Cseke Csilla/MTI

Az ország fennállásának egyik legnagyobb krízise

Összecsapások, rakétaeső, terror és belpolitikai feszültség peszách alatt.

Az izraeli sajtó jó része is aránytalannak és túlzónak nevezte az al-Aksza mecsetben magukat elbarikádozó palestín radikálisok elleni izraeli rendőrségi fellépést, a mecsetbe való behatolást és a több száz palestín letartóztatását. Mindez pedig felháborodást szült az izlám világban, olvasható a *Kibic* cikkében.

A Times of Israel szerint több rendőrségi tisztségviselel elismerte, hogy az al-Aksza mecsetnél zavart keltő muszlimokat verő rendőrökkel készült képek és felvételek szörnyű károkat okoztak az országnak.

Mindennek hatására a mostani ünnepek alatt először a szomszédos Libanon területéről lőttek ki 34 rakétát a zsidó államra, majd Szíriából érkeztek az újabb csapások, miközben terrortámadás áldozata lett egy olasz turista, illetve két brit állampolgárral is rendelkező izraeli lány és az édesanyuk.

Az ENSZ és más emberi jogi szervezetek is bírálták Izraelt a palestini hívekkel szembeni erőszakos fellépésért.

Izrael válaszcsapásokat küldött Libanonba és Szíriába. Az izraeli média szerint ez üzenet is volt Damaszkusznak, jelezve, ha a szír állam nem férne meg az Izraelre támadó iráni csoportokat, akkor súlyos válaszra számíthat.

A helyzet aggasztja a belpolitikai válsággal küszködő, a fő szövetségesével, az Egyesült Államokkal is feszült viszonyba került zsidó állam számára.

A Jerusalem Post szerint a Libanonból, Gázából és Szíriából érkező rakétámadások is az iráni többfrontos fenyegetési stratégia részei. A különböző helyszínekről indított támadások mögött ugyan különböző terrorcsoportok állnak – Hamász, Hezbollah, Iszlám Dzsihad –, ezek azonban mind Iránhoz kötődnek.

Szabadság Haggada

A Szabadság Haggada az ellenállás és a remény történetét meseli el, és David Grossman alábbi írással kezdődik.

Ma nistana...? Miben különbözök ez az éjszaka a többiől?

Mi változtunk meg, mi, a tüntetők, az ellenállók. Mi, akik nem is tudtuk, hogy ennyire erősek vagyunk. Nem tudtuk, hogy ilyen elszántság lakozik bennünk, ilyen sokáig bírjuk tartani magunkat. Mi, akik nem voltunk minden ilyen biztosak abban, hogy ennyire erősen kötődtünk ehhez az országhoz. Összetartozás, szolidaritás, egymás iránti kiállás. Szavak ezek, amelyek hirtelen hangerőt és belső jelentést kaptak ebben a hirtelen ránk zúduló sötétségen.

Mi magunk sem hittük volna, hogy

ekkora szeretet él bennünk az iránt a létfelvárásra, amit itt, Izraelben sikert megteremtenünk. Ebben az életformában van jó néhány hiba és igazságatlanság, mindenek közül a legrosszabb az, hogy megröpről figyelmen kívül hagyni egy elviselhetetlenül súlyos tényt, azt, hogy 55 éven keresztül egy másik nép megszállói vagyunk.

És mégis, minden valószínűség ellenére létrehoztunk itt, a Földközti-tenger partján egy olyan országot, amelynek nincs párja a világon. Ugyan ez nem a Herzl által az Altneulandban megírt utópia, még csak nem is a Függetlenségi Nyilatkozatban vizionált csodás humanizmus. De remények és csalódások, aggodalmak és alkotó erők végtelen

sora nyomán egy erős ország alapítottatott itt a maga sajatos karakterével, egy ország, amely erősebb, mint az országlói. Amely 75 évig működött, sőt virágzott. Bár egy kötéltáncos állandó remegésével, de mégis, 75 éven keresztül.

Amíg meg nem jelent ez az államcsíny, ez a törvények megváltoztatását célzó hirtelen és brutális támadás, egy döntés, hogy államosítják az ország DNS-ét. Es akkor egyszerre hirtelen minden megrepedt. Mabinista...? Miben különbözök ez az éjszaka a többiől? Te, mi, minden nyian, akik nem vagyunk hajlandóak többé csendben maradni. Akik kimegyünk tüntetni, kiabálni, ordítani. Hogy nem vagyunk hajlandóak összszembeni az üres szólamokkal, ez változott meg ezen az éjszakán, és változni fog az elkövetkező éjszakákon és napokban is.

És így érez mindenki, aki a Habima téren áll, a Kaplan utcán vonul, Umm al-Fahomba meg szolidaritásból és ezzel újrafeltevődő az izraeli civil társadalom alapelveit, aki a Guma csomópontról vagy Bnei Brakban megmutatja, hol a határ, amit nem engedünk átlépni, azt, ahonnan az erőszakmentes civil ellenállás és lázadás kezdődik. És napról napra, tüntetésről tüntetésre az az érzés kerít hatalmába, hogy a puccs kezdeményezői életüli hibáját követték el itt és most. Hogy egy örölt hazaárda játékba kezdték a jövőnkkel, a létünkkel, sőt a saját jövőjükkel, illetve a saját támogatóik, sőt az egész nemzet jövőjével, amelyet most dráborak szakítanak. Vajon ők is fel fogják ezt?

Szörnyű lenne, ha nem értenék, mit tettek. Még ennél is rosszabb, ha megérlik, és mégis ragaszkodnak aholhoz, hogy tovább folytassák ezt az öngyilkossággal felérő folyamatot. Hiszen nyilvánvaló, hogy minden bölcsességi és ravaszágúk ellenére nem látták előre, mennyire különbözök ez az éjszaka a többiől.

Nem gondolták volna, hogy ilyen megszállott küzdünk majd minden áráért, ami valójában létezésünk sarkköve, hogy nem veszett el, ma is itt dobog bennünk a szolidaritás, és meglepítő őket, hogy többé nem vagyunk hajlandóak alázattal és önfeladással húzni az ortodoxok szekerét. Ennek a történetnek ezzel vége van. A székér tele, zsúfolásig megtelt. Mindig is tele volt.

A puccs előkészítői nem ismertek elégére mincket – sem a szabadság iránti szenvédélyünket (igen, szenvédély ez, nem kevesebb), sem az alapvető értékeinket és óhajunkat. Az emberek közötti egyenlőség, a demokratikus eszme, a humanizmus értékei ezek.

Mindenél kedvesebb számunkra az a több százezer fiatal férfi és nő, akik most megtanítanak mincket, szüleik és nagyszüleik nemzedékét, a demokrácia értelmére. „És meséld el gyermekednek” – így van megírva a Haggadában, de most megfordult a mondat irányá: „És a fiad meséli el neked.” És persze a lányod is.

Bátrabbak vagytok nálunk, születek és nagyszüleitek generációjánál. Elszántabbak vagytok nálunk. Talán azért is, mert elkeserédettebbek vagytok, mint mi, mert akikkel ma

szembe kell néznetek, veszélyesebbek, kiszámíthatatlanabbak és féktelenek, mint azok, akikkel mi néztünk szembe. És talán azért is, mert úgy érzitek, nincs más választásot.

Es ez még egy dolog, ami ezen az éjszakán megváltozott: hirtelen minden nyian számára világossá vált,

hogy mi vagyunk az utolsó harcosok, akikre Izrael Államnak szüksége van, hogy megvéde a csupasz, minden legázolni képes zsarnokságtól.

Ez az, amiben „ez az éjszaka különbözik a többiől”.

(Forrás: Izraelinfo)

Izrael a negyedik legboldogabb ország a világon

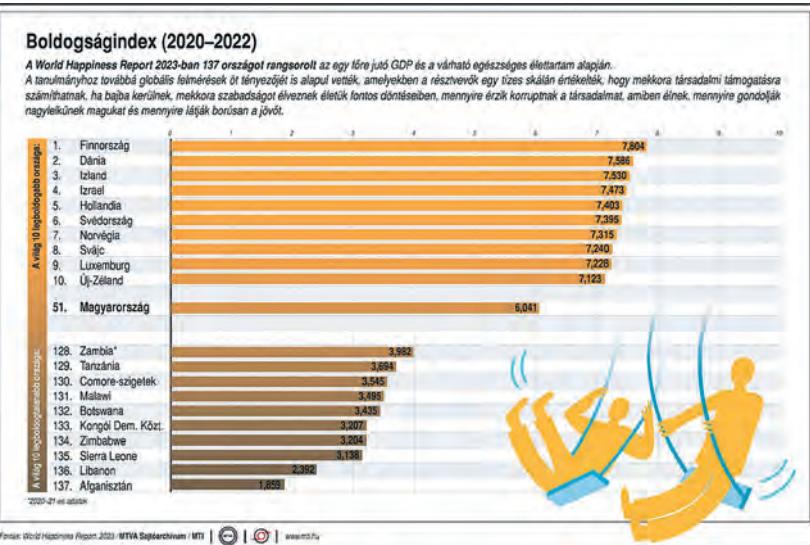
Izrael egyre boldogabb, ami Magyarországról már nem mondható el.

A World Happiness Report szerint Izrael a tavalyi kilencedik helyről idén a negyedik helyre jött föl a 137 országot rangsoroló jelentésben. Magyarország az egy évvel ezelőtti eredményhez hasonlóan az 51. helyre került a legboldogabb országok rangsorában, írja a *Kibic*.

Izrael az első három helyen Finnország, Dánia és Izland előzi. A legboldogabban országok 2023-ban Afganisztán, Libanon és Sierra Leone lettek.

A World Happiness Report az egy főre jutó GDP és a várható egészséges élettartam alapján állítja össze a rangsorát az MTI szerint.

A tanulmányhoz továbbá globális felmérések öt tényezőjét is alapul vették, amelyekben a résztvevők egy tízes skálán értékelték, hogy makkora társadalmi támogatásra számíthatnak, ha bajba kerülnek, mekkora szabadságot élveznek döntéseiben, mennyire érzik korruptnak a társadalmat, amiben élnek, mennyire gondolják nagylelkűnek magukat, és mennyire látják borúsán a jövőt.

Fotó: World Happiness Report 2023 - MTVA Sajtóarchívum / MTI | © | © | www.mti.hu

Több tízezer cédulától tisztították meg a Siratófalat

Az elmúlt hat hónapban 30 országból 30 ezer üzeneit küldtek külföldről a Siratófalhoz. Az Egyesült Államok, Brazília és Ukrajna vezeti az országlistát; a Western Wall Heritage Foundation szerint ez 30%-os növekedés a tavalyi évekhez képest.

Peszách tiszteletére a Nyugati Fal Örökség Alapítvány eltávolította azokat az üzeneiteket, amelyeket az elmúlt hat hónapban a nyugati fal kövei közé helyeztek.

Az eltávolítást a halachikus irányelvöknek megfelelően kesztyűben és eldobható faedényekben végezik, azzal a céllal, hogy helyet adjanak a turisták és látogatók új üzeneteinek, akik várhatóan a következő hónapokban érkeznek Jeruzsálemben.

A papírkákat zsákókba gyűjtik, és a kopott szent könyvekkel együtt temetik majd el. A nyugati fal és a szent helyek rabbija, Smuel Rabinovics személyesen felügyelte a folyamatot, és imádkozott Izrael egységéért és a látogatók tiszereiért, akik imádt helyeztek az ősi kövek közé, írja a ynetnews.com nyomán a *Kibic*.

Hogyan küldhetünk feljegyzést a nyugati falra, és mikor kezdődött a szokás?

A cetrlik Siratófalba helyezésének szokását már három évszázaddal ezelőtt feljegyezte Or HaChaim HaKadosh. Az imajegyzetek a nyugati fal teljes hosszában és a nyugati falalagutakban feltárt kövek között is megtalálhatók.

Átlagosan körülbelül 3000 kvitlit küldenek havonta a Western Wall Heritage Foundation honlapján keresztül. A látogatók pedig több százezer papírkát helyeznek a kövek közé személyesen.

Az elmúlt évből mintegy 100 ezer feljegyzést küldtek csak a weboldalon keresztül, ami 30%-os növekedést jelent a tavalyi időszakhoz képest. A világ különböző országaiból érkeznek üzenetek, például az Egyesült Államokból, Szlovákiaiból, Brazíliaiból, Dél-Amerikából, Kolumbiából, Németországiból és Hollandiából. De Kanada, Anglia, Oroszország, Venezuela, Ukrajna, India, Mexikó, Argentína és Tajvan is ott van a listán.

Az Egyesült Államok, Brazília, Kolumbia, Oroszország, Kanada, Szlovákia, Dél-Afrika, Ukrajna és Anglia az első tíz ország, ahonnan a legtöbb cédulát küldtek. A feljegyzéseket a hivatalos weboldalon keresztül lehet elküldeni: www.thekotel.org.

Megemlékezés a Páva utcában

Tiszttel Hölgyeim és Uraim!

A Holocaust Közalapítvány kultúriuma és az általa működtetett Emlékközpont munkatársai nevében tisztelettel köszöntöm Önököt a soámagyarországi áldozatainak emléknapi alkalmából tartott megemlékezésünkön. Engedjék meg, hogy köszöntsem Magyarország kormánya itt megjelenik képviselőit, a Budapestre akkreditált diplomáciai testület tagjait, a zsidó szervezetek és hitközségek képviselőit, a sajtó munkatársait, megemlékezésünk minden kedves résztvevőjét, de mindenekelőtt kiemelten és külön szereettel üdvözölöm a túlélőket, valamint leszármazottaikat, akik megisztelnek bennünket mai rendezvényünkön.

1944. április 16-án, hetvenkilenc évvvel ezelőtt kezdődött el a vidéki zsidóság gettóbánya kényszerítésével a magyarországi holokauszt egyik legszörnyűbb fejezete. Erre emlékezve, mint minden évben, ma is összejötünk, hogy lerójuk kegyeletünket a több százezer magyar áldozat emléke előtt. Megemlékezünk róluk, az áldozatokról, akik még a gettósítás kezdetén is türelmelen hittek abban, hogy veltük nem történet meg az, ami a többi, náci által megszállt országban sorstársaikkal megtörtént.

Türelmenl hitték, hogy a nagy háború során a hazának hozott áldozatok megvédi életüket és egységebe kovácsolja a nemzet összes többi tagjával őket.

Türelmenl hitték, hogy a kormányzó úr ófőmártásága, a haza bölcs vezetője megvédi mindenjárat. Nem így történt.

Mint minden évben, most is itt állnak Önök előtt, hogy megosszam a jelenlevőkkel megrendültségem és azt a szomorúságot, amelyet az Áldozatok Emlékkalára nézve, zsidók százereinek – közöttük rokonainak – nevét olvasva érzek. A szomorúságot, amely nem múlik az évek teltével, a szomorúságot, amelyet nem gyógyít az idő sem.

Engedjék meg, hogy megosszam a családom – benne édesapám – szenvédését és fájdalmát. Munkaszolgálatosként robotolt, küzdött minden erejét összeszedve, hogy túlélje a megpróbáltatásokat és ismét együtt lehessen a szeretteivel, a családjával, amelynek tagjait Györben marhavagonba préselték, hogy azután Auschwitzban egy gyors szelektálás után legtöbbjüköt egyenesen a gázkamrába küldék. Nem mesélte ezekről a dolgoról, nem beszélt fájdalmáról, amit teljes családja meggyilkolása okozott neki, legfeljebb egy-két halk szót, egy-két halk utalást osztott meg velem.

Hányan nőttünk így fel, a csekély számú túlélő leszármazottaiként, hogy alig tudtunk valamit a felnőtöknek ért borzalmakról? Hányan nőttek úgy fel, hogy szüleik még a zsidóságukat is eltitkolták, mert az ellentétes előjelű diktatúra fogadkozásai ellenére is féltek attól, hogy a történelem megismétli önmagát, hiszen egyszer már látták, miképp fordul ellenük a szomszéd, az ismerős, a munkatárs, a barátnak hitt egykorosztálytárs? Egyszer már átélték, milyen az, amikor úzzöt vadként kell menekülni, és nincs egy talpalatnyi hely sem, amely biztonságot nyújt. Olyan traumák ezek, amelyek sokuk életét meghatározta, és amelyek sajnos kihatottak a következő nemzedékek életére is.

Tiszttel Hölgyeim és Uraim!

Lehet, hogy többet meglepi személyes hangvételem, amiért elnémítettem, de olyan történetet ez, amely sokunkat még ma is mélyen érint.

Köszönöm, hogy eljöttek megemlékezésünkre, és szívből örülök jelenlétknek. Mégis amikor körülnevezek itt, az Emlékközpont lassan húsz éve feljújtott zsinagógájában, azt látom, hogy bizony kevesen emlékezünk a sokakra. Es ha körülnevezek az országban, akkor is csak azt látom, hogy bizony kevesen emlékezünk a sokakra.

A megemlékezők jelentős része diák. Ne értsenek félre, az, hogy az iskolában országzerte megemlékeznek az áldozatokról, mindenkiépp helyes és üdvözlendő. Az iskolai emléknapot az első polgári kormány előremutató döntése vezette be évekkel azelőtt, hogy az ENSZ Közgyűlése egyáltalán döntött volna 2005-ben a nemzetközi emléknap bevezetéséről.

Fontos, hogy a fiatalok megismernék a vészkorszak történelmét! Nagy érték, hogy már több mint húsz éve – évfolyamot követve – olyan generációk jönnek ki a tanítázményekből, aikik ha másként nem is, az iskolai megemlékezésekben szembesültek a holokauszt borzalmaival, a náci és hazai segítőik rémtetteivel.

A soá a társadalmi emlékezet szerves részévé azokká válik, ha felnőttként az emlékhelyeken, a még működő zsinagógáknál, a kultúrházakká, könyvtárrakká vagy bútortárrakká alakított templomainknál, az emléktábláknál és botlatóköveknél megemlékezni láttuk őket. Emlékközpont működésére rengeteg feladatot lát el e téren. A kutatások is azt mutatják, hogy a szélsőséges eszmék, csoportok nem tüntek el. A holokausztrelativizálók nézetei jelen vannak a fiatalok és az idősebb generációk körében is, ezért minden erőkkel harcolnunk kell, hogy ezek a vélemények ne nyerhessenek teret a társadalomban!

Tiszttel Emlékezők!

A kormány, nagyon helyesen, zéró toleranciát hirdetett az antiszemita-mussal szemben. Ennek is köszönhetően zsidó közösségek, zsidó emberek közötti használhatatlannak, fejlesztéjük kultúránkat, gyakorolhatjuk vallásunkat. Egy pillanatra sem szabad azonban megfelekeznünk arról, hogy az antiszemita-mussnak számtalan „lopakodó” formája van, amely „radar alatt” próbálja befolyásolni a közgondolkodást.

A nyílt antiszemita-muss és holokauszttagadás felváltotta a soá relativizálását. Mivel tagadni nem lehet a rémtetteket, mert azok letagadhatatlanok és közismertek, egyesek megpróbálják az égbekiáltó bűnököt kicsinyíteni, megváltoztatni, megokolni. „Nem is annyi zsidót ölte meg, meg hát különben is, haború volt, és olyankor halnak az emberek, és egyáltalán, az egészről maguk a zsidók tehetnek.” Hányszor hallhatók az ilyen és a hasonló megjegyzések!

Egy különösen veszélyes formája a holokauszt relativizálásának az előkötők tisztára mosásának kísérlete. Adolf Eichmann-nak, a deportálások lebonyolítójának századnyi be-

osztotta volt. Ahhoz, hogy közel félmillióyi magyar zsidót Auschwitzba szállíthassanak, a magyar közigazgatásban dolgozók ezreinek, főispántól vasutasig, aktív közreműködésére volt szükség. A deportálásnál a náci szerepe döntő volt, de az antiszemita-muss nem a német megszállással érkezett meg Magyarországra. Az egymást követő zsidótörvényleket, továbbá más, az izraelitákat korlátozó intézkedéseket eleinte nem a náci kényszerítették az országra, habár ehhez kétségtelenül követendő példaként szolgáltak a harmadik birodalom rendelkezései. Egyes hazai közsereplők szabad akaratukból döntötték úgy, hogy a zsidókat kizárták a társadalomból. Éppen ezért nekünk, jóérzésű embereknek tiltakoznunk kell minden olyan kísérlet ellen, amely arra irányul, hogy ezekről a bűnösököről utáncat nevezzenek el, szobrokat emeljenek nekik, vagy emléktáblákat avassanak tisztelőükre. Hozzájárulásukat százezrek halálhához ne lehessen felülríni más egyéni vagy közösségi teljesítményükkel, ne válhassanak példaképpé, ne építhessenek köréjük kultuszt, ne tehessék közösségi események szimbólumává emlékezeti helyek vagy kulisszák formájában sem, képmásuk ne lehessen ott, ahol hivatalos események zajlanak.

Minden meg kell tennünk ezen kísérletek megakadályozása érdekében. Az oktatás ennek egyik hatékony eszköze. A holokauszt borzalmai mellett meg kell ismertetni a fiatal nemzedékeket az együtt megélt közös múlttal is. A pusztulás mellett szükséges felmutatni az életet, annak helyi formáiban. Az Emlékközpont a helyi zsidó közösségek sokféleségeit, lokális társadalmi begyökerezettséget, a közösen létrehozott városképi és kulturális örökséget szándékozik felmutatni elkövetkező kiállításai, valamint jelenleg folyó kutatásai tükrében – különös tekintettel az előtünk álló nyolcvanadi évfordulónak.

Az intézményi missziót túl ez egyúttal személyes célon is. Kérem Önököt, támogassanak bennünket ebbeli erőfeszítéseinkben.

„Magyarország levonta a megfelelő tanulságokat a magyar történelem ezen sötét fejezetéből, amely oly sok zsidó közösségehez tarozó honfitársunkat fosztotta meg az életétől, a túlélőket pedig a szerteitől” – fogalmazott Magyarország miniszterelnöke Ronald Lauderhez írt levelében.

Hölgyeim és Uraim!
Kérem Önököt, segítsenek abban, hogy méltóképpen emlékezzünk meg és méltóképpen tudjon megemlékezni a magyar társadalom a megkínzottakról, meggyilkoltakról. Mi minden nyáron tartozunk ennyivel az ő emléktüknek.

Köszönöm, hogy meghallgattak!

(Prof. dr. Grósz Andor, a Holokauszt Emlékközpont kuratóriuma elnökének beszéde a holokauszt magyarországi áldozatainak emléknapján)

Több ezer csontot temettek el Berlinben

Az eugenikai intézet a második világháború alatt a náci „tudósok”, köztük Josef Mengele egyik központja volt.

Berlinben eltemették azt a több ezer csontot – köztük vélethez a náci által elkövetett bűncselekmények áldozatainak maradványait –, amelyeket a német főváros egyik egyetemi campusán találtak, ahol a náci korszak alatt antropológiai és eugenikai intézet működött.

A Berlini Szabadegettet területén 2015-ben kezdődött ásatásokon mintegy 16 ezer csontmaradványt találtak. A feltárás azt követően kezdték, hogy az intézmény felújítási munkálatai során emberi és állati

csontokra bukkantak. A campus helyén működött 1927 és 1945 között a Vilmos Császár Antropológiai, Huán Öröklődéstani és Eugenikai Intézet.

Az egyetem közleménye szerint a csontok a gyarmati és a náci kor-szakban elkövetett bűncselekmények áldozatainak maradványai lehetnek. A kutatók vizsgálatai alapján a leletek között legkevésbé 54, különböző korú férfi, nő és gyermek csontjai voltak.

Az eugenikai intézet a második világháború alatt a náci „tudósok” – köztük az auschwitzi koncentrációs táborban a foglyokon végzett kísérleteiről hírhedt Josef Mengele –

egyik központja volt. A csontokon talált ragasztónyomok és feliratok arra utalnak a szakértők szerint, hogy azok az intézet gyűjteményébe tartoztak.

Az egyetem közleményében hangsúlyozta, hogy az áldozatok azonosítása nem volt lehetséges, és azt sem tudták egyértelműen megállapítani, hogy a csontleletek a gyarmati régióhoz vagy egyértelműen a náci bűntettekhez köthetők-e.

Az érintett szervezetekkel való hosszas konzultáció után az egyetem úgy döntött, hogy az áldozatok iránti tiszteletből nem vizsgálják tovább a csontokat. A nyilvános szertartást a berlini Waldfriedhof sírkertben, a

Pusztán piciny periódus?

A „rövid időszak” kifejezés amennyire viszonylagos, olyannyira galáztos. Elvégre túl sokan voltak, akiknek konkrétan az életükbe került az a picinyke, pinduri, parányi periódus. Jéghideg vagy fulledt vagonban, egyetlen vődörrel, hogy az állatok módjára felhajtott és bezsúfolt szerencsétleneknek legyen hova üriteniük – írta Hegyi Iván annak kapcsán, hogy egy torz narratíva szerint az árpádsávos zászló csak „rövid időszakban” jelentett rasszizmust.

„Az árpádsávos zászló ott van a Parlamentben Magyarország történelmi zászlói között, évszázadokon át Magyarország hivatalos zászlaja volt. Valóban volt egy rövid időszak a magyar történelemben, amikor a fasizmust, a rasszizmust testesítette meg, annak jelképévé tették. De azt gondolom, egy rövidebb időszak egy sokkal hosszabb időszakot nem írhatna felül” – idézi az MLSZ elnökét. Csányi Sándort a Népszavaban Hegyi Iván, aki ennek kapcsán azt írta:

Bár ez a legkevésbé sem játékok, sőt, szó szerint élet-halál kérdése, próbálunk meg eljátszani a gondolattal, hogy bármelyik rövidkézűt kihajtják a rakkalpartra, hogy belelöjék a Dunába, vagy felrakják egy minden értelemben fojt

Fotó: Pavel Bogolepov / Forrás: Népszava

togató, zsúfolt tehervagonra, nem tudja, meddig és hova zötyög, hallgatja a szörnyűséges gyereksírást, nincs se éjjele, se nappala, maga is páni felelemben van... Az „Arbeit macht frei” felirat alatt át sem kell haladni, amint az ajtókat kinyitják, haza lehet menni, szimuláció volt csak az egész. Nyilvánló, még így is életre szóló rémálm maradna a vonatotás.

S most képzeljük el – már ha ehhez van elég fantázia –, hogy azok, akik nem menekülhettek, mit éltek át az „Arbeit macht frei”-en túl. Ha egyáltalán. Mert Auschwitz sokaknak már tényleg nyúlfarknyi időszak volt, a többséget mindjárt a megerkezés után gázkamrába küldték.

Ez volt a közvetlen előzménye az árpádsávnak. Meg az, hogy a megzsálló náci közt a „zsidótlanítás” feladataival Magyarországra érkező „külvonalig” bevetési egység” létszáma maximum kétszáz személyt ölte fel, de ebbe már a titkárók is beletartoztak. Ennyi lény (az ember megjelölést szándékosan kerülőm) fizikailag képtelen lett volna 1944. május 15. és július 8. között 437 ezer szerencsétlen haláltáborba szállítani.

A döbbenetes Európa-csúcshoz aktív, sőt buzgó magyar közreműködésre volt szükség. S a gaztettek nem merültek ki a deportálásokkal, majd a Duna-parttal, a Városmajorral, hiszen az úgynevezett munkaszolgálatosokat szintén „önként, kéjjel” nyomorítottak-gyilkolták honfitársaiak, s akkor még nem szóltunk a „rendezetlen állampolgárságú” zsidók tömegének a kamenyec-podolszki mészárszékbe torkolló kiűzetéséről, amit napjaink kurzustörténete „idegenrendzséti intézkedéssel” igyekeznek finomítani.

(Hegyi Iván írását teljes terjedelmében a https://nepszava.hu/3190207_pusztan-piciny-periodus-oldalon-olvashatjaku)

Eltávolítják a zsidókra tett sértő utalásokat Agatha Christie könyveiből

Közvetlenül a második világháború és a holokauszt után maga az íróő hatalmazta fel amerikai kiadóját, hogy műveiből távolítsa el az ellentmondásosnak talált, zsidókról szóló kifejezéseket.

A HarperCollins könyvkiadó átdolgozta a híres brit krimiíró, Agatha Christie több regényét, hogy eltávolítás a zsidókra és más kisebbségekre vonatkozik, az érzékeny olvasók által sértőnek tartott utalásokat, közölte a JTA nyomán a Kibic.

Christie több könyvében is találhatók olyan, zsidókra tett utalások, amelyeket neves kritikusok antiszemita-találtak. A művek írása idején elterjedt rasszista kifejezéseket is tartalmaznak, köztük az n betűs szót és az orientális kifejezést az ázsiai származású karakterek leírására.

A Telegraph beszámolója szerint a zsidó, fekete vagy cigány karakterek leírását több könyvből is kihúzták. Az egyik példa szerint az A titokzatos stílusú esetből törlétek Poirot egyik szereplőre tett „természetesen zsidó” megjegyzését.

„Ahogy

Vita a semmiről

Hívei kérdéssel fordultak a radoszyci Isszakhár Ber rabbijhoz:

– „Kezdetben teremtette Isten az eget és a földet...” (I.M. 1/1) Mi az, hogy „kezdetben”?

– A „kezdetben” jelentése: Isten a semmiből teremtett. Hogy mi a „semmi”? Nem tudjuk! A „kezdet” az, ami előtt nem volt más, csak a Teremtő Isten. Pontosabban Isten és „semmi”. Ugyanis ha kimondjuk: „Isten teremtett a semmiből”, akkor a „semmi” nem semmi, hanem „valami”, amiből minden: a világ és annak minden teremtménye lett... Folytatva a gondolatot, a „semmi” az „valami”, aminek „semmi” a neve. A teremtés a „semmi” átértékelése. A teremtés a „semmi” valamivé válasa... Ha nem tudjuk, mi a „semmi”, tudhatunk-e valamit a világról, ami „semmiből” lett? A teremtés óta minden semmiből lett, és semmivé lesz! A két semmi közötti valami... a „van”. A Zohár könyve szerint (3b.) a „semmi” közepén rejtezik egy kapu. A kapu a „van”, amely kétfelé nyílik: a volt-semmirre és a lesz-semmirre. A kapuhoz tartozik egy zár. A zárban keskeny kulcslyuk, amelybe egyetlen kulcs illik. Kulcs, amely a „van” zárját nyitja a volt és lesz „semmirre”. A kulcs Istenrel van. A Teremtő nyitja a „van” kapuját az ismeretlen „semmirre”. És ez a „kezdetben teremtette Isten” titka.

– De rabbi! A „Kezdetben teremtette Isten” így folytatódik: „A föld pedig Tohu vaBochu... azaz „káosz” volt! Mi a „káosz”? A Teremtés könyvéből nem tudjuk meg! „És mondta Isten: „Legyen világosság! És lett világosság.” (uo.1/3) Miután világosság lett, megszűnt a káosz? Vagy mi mindannyian a „káosz” zűravaros világában” vagyunk?

A rabbi mesélni kezdett:

– Egyszer késő éjjel elmelvülten tanultam a szobámban. A semmiből hirtelen megjelent egy emberalak. Fekete, földig erő lepel burkolta, mely arcát is elrejtette. Mégis felismertem. Gazdag, tekintélyes, ismert ember volt. Volt, mert tudtam, hogy egy évvel korábban meghalt. Ennek ellenére ott volt, és a segítségemet kérte. Elpanaszolta, hogy nemrég meghalt a felesége, pénzre van szüksége, hogy másodszor házasodhasson.

– Hát te nem tudod, hogy már nem vagy? – Kérdeztem csodálkozva. – Nem tudod, hogy te már nem ezen a világban, hanem a káosz zűravaros világában vagy?

Az emberalak azonban ezt nem

volt hajlandó elhinni. Erre felelemtem a fekete leple szárnyát, és megmutattam, hogy alatta halotti ruhát visel. Ekkor az emberalak beleütött a semmiribe, mintha ott sem lett volna! Nem „ezben a világban” volt, s mégis itt volt. Látjátok, ez a „semmi”, ahonnan előtűnt „valami”, majd elillant a „semmiribe”...

Isszakhár Ber rabbit tovább faggatták:

– Ha így van, ahogy mondod, lehet, hogy mi is valamennyien a káosz világában vagyunk, csak nincsen róla tudomásunk?

– Nem tudunk semmit a káosz világáról sem – magyarázta a rabbi –, de ha felfogjuk, ha tudjuk, hogy van káosz, akkor nem abban vagyunk...

Elmondok egy újabb történetet: Élt Lublinban egy nagyon balga ember, akit mindenki Gólemnek nevezett. Egy éjjel azt álmodta, hogy kikelve ágyából nem talál semmit maga körről. Attól fogva félt álomra hajtani a fejét. Nem tudta eldönteni, hogy a valóság álom, vagy amit álmodott, az a valóság. Ment a rabbihoz, hogy megkérdezze, mit tegyen. A rabbi azt tanácsolta neki, hogy vegyen papírt, ceruzát, és jegyezzen fel minden maga körről. Az ember úgy is tett: reggel előszedte a papírt, és vizsgálni kezdte. „Úgy tűnik, minden a helyén van!” – mondta. – „Na igen! De hol vagyok én!?” – kérdezte rémülni. Hiába kereste, nem találta, hol van.

Ugyanez a helyzet velünk is... a kapu előtt kutatjuk a „valamit”, és várunk, hogy a kapu megnyíljön. Ha megnyílik egyszer, ki tudja, mi lesz akkor. Talán majd rémülnen látjuk, hogy a „van” kapuja mögött a „semmi” tátong.

Egyelőre még vagyunk, és cipeljük sorsunk terheinek zsákját! Nem tudjuk, mi van a zsákban, csak cipeljük, cipeljük a semmiribe.

„Jaj, elvesztettem a zsákomat!”, kiábult egyszer elkeseredetten egy kereskedő Lublin piacán. „Mi volt benne?”, kérdezte tőle a többi árus. „Semmi, semmi!”, folytatta sírázkodását. „Hát akkor miért jajgatasz?” „Éppen azért, mert az én zsákomban nincs semmi!”

– Magyarázd el még nekünk, rabbi: mi az, hogy „van”!

– Nézzétek... – folytatta magyarázatát a rabbi –, a „van” a pillanat tötrészse, amelyben a „volt” megállás nélkül átmegy a „lesz”-be. A „van” tulajdonképpen „semmi” ahhoz képest, ami előbb volt és ami majd utána lesz!

A hívők elgondolkodtak, majd egyikük megszólalt:

– Honnan van tudomásod mindenről? Netalan mesteredről, a „Lublini Látónak” nevezett Jákóv Jicháktól tanultad?

– Mesteremről köztudott, hogy képessége volt látni azt, ami volt, és azt is, ami majd lesz – folytatta a rabbi.

– Hogy mit tanultam tőle? Sok minden tanultam tőle és vele! Ám rá kell jönnöm, hogy nem tudok semmit. Helyesebben: nem tudom – mert ő sem tudta –, mi a „semmi”, és mi a „van”! Azóta is keresem, kutatom! Ám amikor a „van” kapuja előtt találom magam, a „van” semmivé válik, és káosz lesz körülöttem! Hová lett a „van”?

„...eltűnt, lásd: nincs. Keresem, és nem található sehol.” (37. zsolt. 36)

Megtanultam ellenben a „semmi” értelmet! Megtanultam, hogy semmi vagyok, és mégis vagyok...

Szerdócz J. Ervin főrabbija

Halálozások

Szomorúan tudatjuk, hogy Szabó Lászlóné Kati néni Jad Vasem-kitüntetett, aki 1944-ben zsidó üldözöttek életét mentette meg, 95 éves korában elhunyt. Búcsúztatása 2023. május 10-én 10.30-kor lesz a Nemzeti Sírkert (Fiumei úti temető) szóróparcellájában. Igaz Emberekért Alapítvány kuratóriuma.

Hírek, események röviden

– 1%. Kérjük, segítse személyi jövedelemadójá 1%-ával a már igen idős (88 év felettes) Jad Vasem-kitüntetetteket, aikik 1944-ben életük kockázatásával mentették a zsidó üldözötteket. Köszönjük támogatását. Igaz Emberekért Alapítvány. Adószámunk: 18040094-1-43.

Programjánlat

Május

Generációk Klubja
(1067 Bp., Hunyadi tér 3.,
félemelet)

A programokat hétfői napokon,
15 órakor tartjuk.

Május 8.: Deák Gábor látogat el
hözünk.

Május 15.: Kaczvinszky Barbra
folytatja előadás-sorozatát.

Május 22.: Szunyogh Szabolcs
előadásának témája Amrita Sher-
Gil.

Május 29.: Nincs klub.

Gyógyszer- és MR-támogatás igénylése

Az alábbiakhoz igényelhető tá-
mogatás:

1. Az újonnan szükségesé váló,
az átlagosnál drágább gyógyszer
beszerzése 50 ezer Ft összeghatárig,
egy hónapi adagot figyelembe
véve. Ez a támogatás egyszeri, te-
hát nem folyamatosan értendő.

2. Magánjellegű MR-vizsgálat
elvégeztetése, ha állami intézmény
csak túl késői időpontra tudja vár-
lalni. A támogatás felső határa 50
ezer Ft itt is.

Várjuk a rászorulók jelentkezését.

Részletesebb tájékoztatás a
következő telefonszámon kapható:
06-1-321-3497, lehetőleg az esti
órákban.

100 éve született a legendás pantomimművész, aki zsidó gyerekeket mentett

Marcel Marceau először arra
használta a pantomimet, hogy
csendben tartsa a zsidó gyereke-
ket, akiknek a semleges Svájcba
segített menekülni.

Marcel Mangel néven született 1923. március 22-én a franciaországi Strasbourgban, zsidó családban. Szülei Ann Werzberg Mangel és Charles Mangel, egy kóser hentes voltak. A fiatal Marcel ötéves korában fedezte fel Charlie Chaplin, amikor édesanya elvitte moziba, és lelkes rajongójává vált. Barátait Chaplin-imitációkkal szórakoztatta,

A szövetséges erők körében elter-
jedt figyelemre méltó pantomimte-
hetségének híre. Első nagyszabású
fellépésén 1944 augusztusában, Pá-
rizs felszabadításával 3000 ameri-
kai katonát szórakoztatott. Későbbi
életében nagy büszkeséggel töltötte
el, hogy az első kritika az amerikai
hadsereg újságában, a Stars and
Stripesben jelent meg róla. Kiváló
angol, francia és német nyelvtudásá-
nak köszönhetően összekötő tiszt-
ként dolgozott George Patton tabor-
nok alatt.

Csatlakozott Jean-Louis Barrault

Marcel Marceau 1962-ben

Fotó: Harry Pot / Anefo / Nationaal Archief / Wikimedia Commons)

és arról álmoodozott, hogy egyszer némafilmekben fog szerepelni, olvasható a Kibic cikkében.

Amikor hazája belépett a második világháborúba, a családjával 16 évesen Limoges-ba menekült. Apját 1944-ben elfoglalták, és az auschwitzi koncentrációs táborba deportálták, ahonnan nem tért vissza. Édesanya túlélte a holokaustot.

Öccsével Franciaország német megszállása alatt felvették a Marceau vezetéknél, hogy ne lehessen őket zsidóként azonosítani. A nevet François Séverin Marceau-Desgraviers-re, a francia forradalom egyik tábornokára utalva választották. A két testvér csatlakozott az ellenálláshoz Limoges-ban, ahol zsidó gyerekek százait mentették meg a faji törvényektől és a koncentrációs táboroktól, majd Párizs felszabadítása után csatlakoztak a hadsereghöz.

Marcel Marceau Franciaország megszállását követően először arra használta a pantomimet, hogy a zsidó gyerekeket csendben tartsa, miközben segített nekik a semleges Svájcba menekülni.

Cserkésznek álcázva magát, evakuált egy kelet-franciaországi zsidó árvaházat. Azt mondta a gyerekeknek, hogy az Alpokba mennek nyaralni, és a biztonságos Svájcba vezetné őket. Háromszor tette meg a veszélyes utat, és több száz zsidó árvát mentett meg. Úgy tudta elkerülni a lebukást, hogy pantomimmal szórakoztatta a gyerekeket.

Philippe Mora dokumentumfilmes, aki édesapja Marceau mellett harcolt a francia ellenállásban, így mesél róla: „Marceau azért kezdt pantomimozni, hogy menekülés közben csendben tartsa a gyerekeket. Ennek semmi köze nem volt a show-bizniszhez. Az életéért játszott.”

Marcel Marceau a franciaországi Cahors versenypályáján halt meg 2007. szeptember 22-én, ami történetesen jóm kippur napja volt, 84 éves korában. Temetési szertartásán Mozart 21. zongoraversenyének második tételét játszották, amelyet Marceau sokáig pantomimműsorának kísérőzenéjeként használt, valamint Bach 5. csellószvitjét.

Marcel Marceau-t a párizsi Père Lachaise temetőben helyezték örök nyugalmorra.

NAPTÁR

Május 5., péntek	Ijjár 14.
Május 6., szombat	Ijjár 15.
Május 12., péntek	Ijjár 21.
Május 13., szombat	Ijjár 22.

Gyertyagyújtás: 7.42

Szombat kimenetele: 8.54

Gyertyagyújtás: 7.51

Szombat kimenetele: 9.06

ÚJ ÉLET
a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségének lapja
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: +36-1-413-5537,
+36-1-322-2829
E-mail: ujelet@mazsihisz.hu
Főszervező:
Kardos Péter
Olvasószervező:
Gábor Zsuzsa
Kiadótulajdonos:
Mazsihisz
Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 9600 Ft
Külföldre 13.600 Ft/év
USA és Izrael: 15.000 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető
az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám:
11707024-22118480
OTP SWIFT kód:
(BIC) OTPVHUHB
IBAN:
HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap
Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsíkk: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklámciók
intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.
Szedés, tördelek:
WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomdai munkák:
PrimeRate Kft.
ISSN 0133-1353

APRÓ-HIRDETÉS

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Hölgy eltartási szerződést kötne, akár ottlakással is. 06-30-411-3660.

Műfogsorrögzítés miniimplantá-
tumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III.
1. 320-4778. www.drviragdental.hu
és www.mini-implantatum.hu

Heumann macesz rendelése országos (kóser, strasbourg) főrabbinátus: paszkacentrum.hu/koser, 30-991-9941.

Középkorú hö

Egy százéves testvérpár tagjai elárulták, mi a hosszú élet titka

Ruth Sneedler 103, Shirley Hodes pedig 106 éves: ha valaki, akkor ők biztos ismerik a hosszú élet titkát.

Ruth azt mondja, az orvosa nagyon szeret beszélgetni vele, mivel tökéletesen tisztában van a világ dolgaival és szellemileg teljesen friss, Shirley pedig szintén fiatalos maradt fejben. Az idősebb testvér máig szívesen tanul meg új dolgokat, és sokat olvas.

A testvérpár, melynek mindenki tagja időszakonban él, úgy tűnik, nemcsak annak titkát ismeri, mi kell a hosszú élethez, de arról is tud egyet s másról, hogy az miként maradhat termékeny és élvezetes. A CNBC-nek nyilatkozó hölgék el is árulták, mi tartja őket olyan hosszú ideje fitten és frissen.

1. A munka: Ruth azt mondja, minden is szerett dolgozni. Fiatalon amatőr színésznek volt a zsidó közösségen, amelyhez tartozott, majd amikor gyermeket felnőttek, tanársegéd lett. 70 éves koráig nem ment nyugdíjba, és világéletében kíváncsi volt – szívesen ment volna újságírónak is. Ezt a tulajdonságát most arra használja fel, hogy az időszakban, ahol él, jobban megismereje társait. Azt tanácsolja mindenkinél: ha olyan munkát végez, amit szeret, akkor vesse bele magát teljes erőbedobással.

2. Családi kapcsolatok: mindenki testvér nagyon fontosnak tartotta ezeket egész életében. Shirley azt mondja, szerencsére a férje is egé-

Ruth Sneedler és Shirley Hodes

szen haláláig támogatta abban, hogy egyben tartsa nagy családját – ő úgy gondolja, a minket körülvevő emberek, szeretteink, barátaink adják a legtöbb élményt, amelyre életünk végéig emlékezni fogunk. Ruth is évtizedeken át ápolta barátai kapcsolatait.

3. A tanulás: ezt Ruth leginkább olvasással teszi, bár fiatalon sokat járt színházba is, de tévét ritkán néz. Amikor nyugdíjba ment, azonnal elkezdett főiskolai kurzusokat hallgatni: lehet, hogy az első sorba

kellett ülnie, hogy jól halljon, de a legjobbak között volt.

4. minden lehetőséget értékelni: a két testvér a legfiatalabb volt egy nyolcgyermekes családban. Anyagi okokból nem tudtak tanulni gyerekként, de Ruth ezzel együtt értékeli azt, amit elérte, és bár mozogni nehezen tud már, szerencsésnek tartja magát, hogy az olvasás megy neki. Shirley egyetért nővérevel: azt gondolja, annak, aki sokáig akar élni, meg kell tudnia elégedni azzal, amibe van.

Kálmán Szonja/Dívány

Senkinek sem kellene a vörös férfiak génjei

Se szeri, se száma a vörös hajúak létezésére kitalált babonáknak és csúfolódásoknak. Ez a ritka tulajdonság a világ néppességek kevesebb mint két százalékát érinti, összesen körülbelül 140 millió embert. Mit vétett ez a kisebbség, hogy ennyi őriültéget összehordtak róluk a történelem során?

A zsidó népi hagyományból eredő Lilit Ádám első feleségeként tünt fel a modern bibliafordításokban. Gyakran démonként, boszorkányként hivatkoztak rá, művészeti alkotásokban pedig többször vörös hajjal ábrázolták. A kereszteny kultúrában ördöginek tartották ezt a hajszint, ezért ábrázolták Júdást is vörös hajjal, noha egyetlen forrásban sincs erre bizonyíték.

De már az ókorban is furcsa babonák terjedtek a vörös hajúakról. Az ókori görögök abban hittek, hogy a vörös hajú emberek a haláluk után vámpírrá változnak, ezért elhamvasztották a holttestüket.

Az ókori Egyiptomban sem volt jobb sorsuk: itt egyszerűen feláldozták őket, mégpedig azért, hogy a közösséget, melynek ők is a tagjai voltak, elkerülje a balsors.

De az őriületnek itt nincs vége, a 20. században is születtek teóriák, melyek csak szitották a vörösök elleni ellenszervet. Az évtizedek során még az orvostársadalom is kialakította saját babonáit és elméleteit a vörös hajúakkal kapcsolatban.

Nemcsak nemkívánatosak, hanem banditák is

Az 1940-es évek tájékán dr. Hans von Hentig, az Egyesült Államokban élő, német származású kriminológus szerint a hajszín beszédes, ha a személyiségről van szó. Redhead and Outlaw – A Study in Criminal Anthropology című cikkében dr. von Hentig azt akarta bebizonyítani, hogy a vörös hajúak bajkeverők. A kriminológus a vadnyugati feljegyzéseket vizsgálta, és statisztikákat nézett a híres bűnözök szem- és hajszínéről. Ezután azt állította, hogy a vörös hajú törvényen kívülük száma „meghaladta a normál néppességen belüli arányukat”. Szerinte a vörös hajúak „bosszúálló” természetük miatt nyilvánvalóan nagyobb valószínűséggel voltak bűnözök.

Még azt is állította, hogy fokozott ingerlékenységeknek köszönhetően gyorsabban húzzák meg a ravanzt.

2011-ben a világ legnagyobb spermabankja, a dániai Cryos International bejelentette, hogy sajnos nem fogad több vörös hajú donort, mert nincs kereslet a „termékük” iránt. A cége vezetője elmondta, hogy már így is van 600 vörös hajú donoruk várolistán arra az esetre, ha az ilyen hajszínű gyermekek divatossába válnának. Azóta a kereslet kezdi beérni a kínálatot, Harry herceg és Ed Sheeran feltűnéssével a vörös férfiakra végre jó világ köszöntött.

A vörös hajért felelős gén az első nyom

Csak 1995-ben fedezték fel a vörös hajért és világos bőrért felelős gént. Amikor az emberi színezet gyökereit

keresték, az angliai Newcastle Upon Tyne Egyetem kutatói más genetikai állatokatból vették az ötleimet. A New York Timesnak adott interjúban a kutatást vezető dr. Anthony J. Thody kifejtette: „Sok állatnál van változás ebben a bizonyos génben, amely befolyásolja a szőrszínt.” A színt kódoló örökölt anyagot vizsgálva a kutatók felfedeztek egy gént, mely egyaránt felelős a hajszínről és egy rátához kapcsolódó tulajdonságért.

A kutatás eredményének legfontosabb tanulsága az volt, hogy kapcsolatot találtak a vörös hajért felelős gén és a bőrrák kockázata között.

A vörös haj nem befolyásolja a személyiséget, de az orvosok évek óta különböző sztereotípiákat alkalmaznak a vörös hajúakkal szemben.

Az egyik elterjedt hiedelem, amely még mindig él az orvostársadalomban, hogy a vörös hajúak baleset vagy műtéti esetén vérzékenyebbek, mint más betegek.

A Laryngoscope című lapban megjelent tanulmányban dr. Glenn Isaacson gyermek-fül-orr-gégész kutatást végzett a szakterületén népszerű mandulaműtétre. A Temple Egyetem Gyermekgyógyászati Központjának feljegyzéseit tanulmányozva csapatá megvizsgálta, hány vörös hajú gyermek vérzett végül a mandulaműtét után. Kiderült, hogy semmivel sem volt nagyobb a vérzés valószínűsége, mint szőke vagy barna társaiknál.

A vörös hajúak fájdalomérzékelése

A vörös hajúknak összetett a viszonyuk a fájdalommal és az azt csökkentő gyógyszerekkel. Az MC1R génnel rendelkező emberek a többiekhez képest eltérően élik meg a fájdalmat, például érzékenyebbek lehetnek a meleg és a hideg okozta kellemetlenségekre. A Journal of Medical Genetics című szaklapban közölt tanulmányokban szereplő kutatók egyikében elektromos áramot használtak kismértékű fájdalom kiváltására, és azt találták, hogy a vörös hajúak lényegesen jobban türik az áramütést másoknál.

Húsz 18 és 40 év közötti nőt szokványos összetételű gázzal elaltattak. Közöttük tíz vörös és tíz sötétebb hajú volt. Miután elaludtak, mindegyikük kapott egy kisebb áramlást, ezzel vizsgálva a fájdalomrézket. Azoknak, akiknél az áramütés hatására izomrángás lépett fel, még több altatószeret adtak, egészen az izomrángás megszűnéséig. Akiknél nem lépett fel izomrángás, azoknak csökkentették az altatószer-adagját egészen addig, míg az izomrángások meg nem jelentek.

A kísérletet végző altatószeret szerint a vörös hajúak 20 százalékkal több altatószeret igényeltek, mint társaik.

Vagyis az altatószeret és a bőrgyógyászok talán az egyetlenek, akiknek okuk van másképp kezelni a vörös hajúkat.

Geyer Krisztina/Dívány

Zsidó profi birkózók léptek fel egy Los Angeles-i zsinagóból

Ezt sem a Meá Seárimban rendezték

A maga nemében egyedülálló show-ra peszach alatt, a félünnepe idején került sor.

A Temple Beth Am, amely Los Angeles tűlyomorászt zsidók lakta negyedében, Pico-Robertsonban található, Mitzvah Maniat szervezett, főleg zsidó birkózókkal. Ez az egyszeri show a hétféle egy hasonló rendezvényéhez kapcsolódott: a WrestleManiához, amely az ország legnagyobb profi birkózósorozata, a WWE éves eseménye.

A Mitzvah Mania új utakat nyit annak a zsinagógának az életében, ahol 900 család jár rendszeresen, és amely jellemzően hagyományosabb programokat, például szombati vacsorákat, felnőttkotatási programokat és szövegtanulást tart, írja a jta.org nyomán a Kibic.

„Megpróbálunk valami másat csinálni, amit a zsinagógák még nem láttak” – mondta Ari Fife, a templom programszervezési igazgatója.

A maga nemében egyedülálló show hat mérkőzésből állt, amelyek közül ötben kizárolag különböző professzionális szinteken teljesítő zsidó birkózók, valamint egy zsidó játékvezető vett részt.

„Amerikában minden bizonnal ez az első alkalom, hogy zsidóként képviselték magukat a játékosok” – mondta Jeremy Fine, az eseményt kitaláló chicagói rabbi.

Fine már három birkózóshow-t rendezett a Szent Pál Áron-zsinagóból izraeli sportolókkal és előadóművészkekkel Mitzvah Mayhem, Hanukkah Havoc és Exodus néven.

A Mitzvah Mania azonban Jeremy Fine eddig legzsidóbb műsora volt.

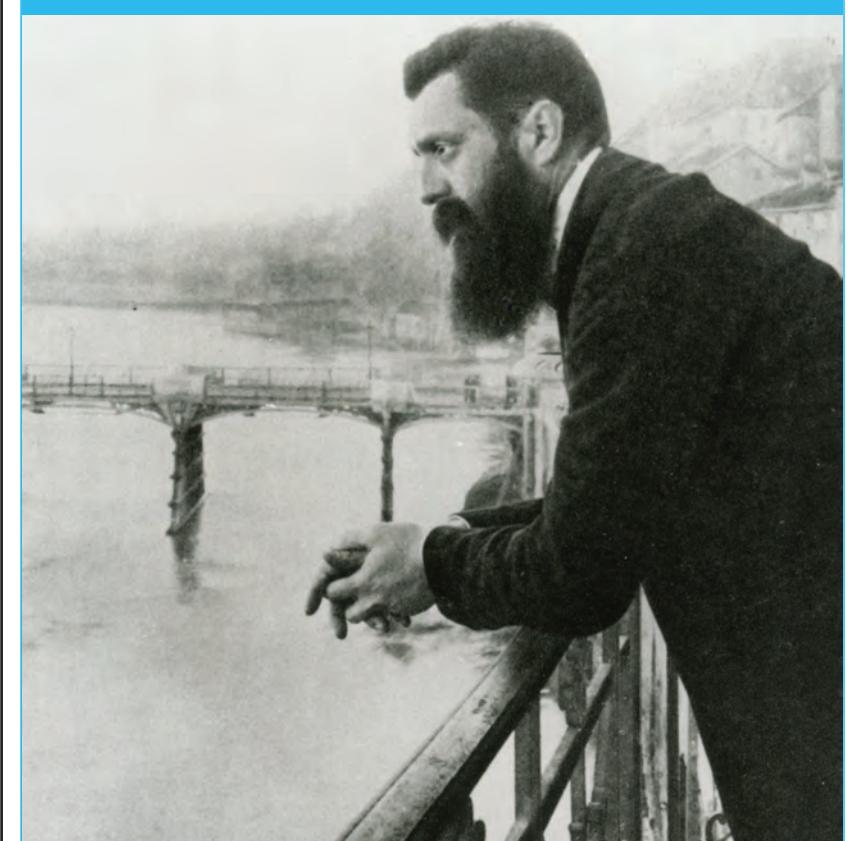
Fine megkereste a Beth Amot az eseménnyel kapcsolatban, ám a zsinagóga vezető munkatársai tétováztak az ötlet hallatán, még akkor is, amikor eldöntötték, hogy a szokásosnál egyedibb rendezvényeket szeretnének tartani. De miután sikerküld meggyőzni őket arról, hogy a birkózás kapcsolódik a zsidó történetekhez, és az esemény nem olyan erőszakos, zöld utat adtak neki.

A zsidók és a birkózás közötti átfedés túlmutat a ringen, mondta Fine, azzal érvényelte, hogy a kapcsolat biblikus – kezelve, hogy a rabbik tallépjenek a heti tóraszakasz tanításának szokásos munkáján, vagy hogy az antiszemitaizmusról és Izraelről beszéljenek.

Azt mondta, fontos, hogy a rabbik tallépjenek a heti tóraszakasz tanításának szokásos munkáján, vagy hogy az antiszemitaizmusról és Izraelről beszéljenek.

A Mitzvah Maniat számos zsidó szervezet támogatta, köztük a Maccabi USA, a BBOY és a Jewish National Fund. Fife kiemelte, hogy a Beth Am a Los Angeles-i Zsidó Közösségi Alapítványtól kapott segítséget az esemény lebonyolítására.

Herzl Tivadar örökül hagyta nekünk....

az Ön Öröksege
is hozzájárulhat e célhoz.
Keren Hayesod UIA,
a szervezet, amely Izrael
részére gyűjt adományt.

Tölünk megtudhatja hogyan
E-mail: eli.keidar@kerenhu
Telefax: +972-4-6263636
Mobil: +36-30-8487380

